

Arbejdsmarkedsrådene i Nordjyllands Amt,
Viborg Amt, Århus Amt, Ringkøbing Amt
Vejle Amt

Globaliseringens muligheder og konsekvenser for industriens arbejdskraft

Delrapport - Industriens struktur og
beskæftigelsesudvikling

April 2006

Dokument nr.	1
Revision nr.	2
Udgivelsesdato	05-04-2006
Udarbejdet	amda/pos/hle
Kontrolleret	hle
Godkendt	pos

Indholdsfortegnelse

1	Indledning	2
1.1	Baggrund og formål	2
1.2	Datagrundlag	3
1.3	Opbygning	3
2	Konklusion	4
3	Arbejdsmarkedet inden for industrien	8
3.1	Beskæftigelsen i industrien	8
3.2	Alderssammensætningen i industrien	13
3.3	Uddannelsessammensætningen i industrien	16
4	Den fremtidige udvikling i beskæftigelsen og udbuddet af arbejdskraft	24
4.1	Den fremtidige udvikling i beskæftigelsen	24
4.2	Den forventede udvikling i arbejdsstyrken	30

Bilagsfortegnelse

Bilag 1	Alderssammensætningen i delbrancher
Bilag 2	De 10 typiske erhvervsfaglige uddannelser i delbrancher

1 Indledning

Indhold

Denne delrapport indeholder en analyse af industriens struktur i de 5 AF-regioner: Nordjylland, Ringkøbing, Viborg, Århus og Vejle. Delrapporten er en del af den samlede analyse af globaliseringens muligheder og konsekvenser for industriens arbejdskraft i 5 AF-regioner i Jylland.

Analyserne er gennemført af COWI A/S for Arbejdsmarkedsrådene i Nordjyllands Amt, Ringkøbing Amt, Viborg Amt, Århus Amt og Vejle Amt i perioden januar til marts 2006.

1.1 Baggrund og formål

Baggrund

Et velfungerende arbejdsmarked er en væsentlig forudsætning for, at virksomhederne hurtigt kan tilpasse sig til skiftende markedsvilkår. Et velfungerende arbejdsmarked er således afgørende for, hvordan en region klarer sig i den globale konkurrence.

For et land som Danmark har globaliseringen især betydet en særlig stor udfordring for de virksomheder, der beskæftiger et stort antal ufaglærte og kortuddannede. En stor og fortsat stigende del af disse virksomheder har været nødsaget til lægge hele eller dele af deres produktion ud til lavtlønsområderne for i det hele taget at overleve. Det betyder, at de ufaglærte og kortuddannedes oftere end tidligere oplever at må sige farvel til deres job og finde et andet. Det forholder sig imidlertid sådan, at jo længere tid der går inden den pågældende finder et nyt job, jo sværere bliver det, og det især i de regioner, hvor de alternative jobmuligheder generelt er relativ få.

Udfordringen for de enkelte AF regioner og de nye jobcentre består således i at understøtte, at de ledige så hurtigt som muligt finder et nyt job. For de personer der ikke er i stand til selv at finde et nyt job inden for en relativ kort periode, vil det ofte være nødvendigt med et kortere- eller længerevarende opkvalificeringsforløb.

Men henblik på at kunne hjælpe den enkelte ledige så effektivt som muligt er det nødvendigt at have et rimeligt billede af, hvor jobmulighederne findes og i sammenhæng hermed hvilke typer af arbejdskraft de pågældende virksomheder typisk efterspørger, herunder om det typisk er helt unge eller primært mænd.

Formål

Med det formål at tilvejebringe et sådant billede, vil vi i det følgende foretages en nærmere kortlægning af arbejdsmarkedet for ufaglærte og kortuddannede inden for industrien i Nordjylland, Viborg, Århus, Ringkøbing og Vejle amter, herunder se på hvordan efterspørgslen og udbuddet efter arbejdskraft udvikler sig i de kommende ti år.

Fokus i kortlægningen vil være på at afdække, dels hvad det er for underbrancher inden for industrien, som kendetegner industrien i de enkelte amter, og dels de særtræk som kendetegner de pågældende underbranchers efterspørgslen efter arbejdskraft og kvalifikationer. Vi vil særskilt fokusere på hvilke uddannelsesretninger, der især er efterspørgsel efter og hvilke brancher, der fortsat og eventuelt i stigende omfang vil gøre brug af ufaglærte og faglærte.

Et samlet billede af industriens arbejdskraft i de fem amter vil dække over en række regionale forskelle. Der vil derfor til en vis grad blive fokuseret på industriens arbejdskraft i hvert af de fem amter.

1.2 Datagrundlag

Datagrundlag

Grundlaget for analyserne er datamateriale af arbejdsstyrken fra Danmarks Statistiks Registerbaserede Arbejdsstyrke Statistik (RAS). På grund af databrud i tidsserien vil der blive fokuseret på udviklingen fra 1995 til 2002 og på de seneste tal fra 2004.

1.3 Opbygning

Denne delrapport indeholder i alt 4 kapitler.

Kapitel 2 indeholder de overordnede konklusioner på strukturrapporten.

Kapitel 3 indeholder en beskrivelse af industriens struktur, dens beskæftigelse, aldersstruktur og uddannelsesniveau.

Kapitel 4 indeholder en prognose for beskæftigelsesudviklingen og udbuddet af arbejdskraft.

2 Konklusion

I kort form lyder strukturanalysens konklusioner således:

- Antallet af industriarbejdspladser falder, men industriens beskæftigelse fylder fortsat mere i Nordjyllands, Viborg, Ringkøbing og Vejle amter end på landsplan. Århus ligger på landsgennemsnittet.
- Beskæftigelsen i jern- og metalindustrien har klaret sig bedst.
- Møbel- og anden industri, tekstil- og beklædning, sten-, ler- og glasindustri og nærings og nydelsesmiddel har størst nedgang.
- Brancher med lavt uddannelsesniveau har størst nedgang og brancher med højt uddannelsesniveau har fremgang.
- Der sker en fortsat forskydning fra ufaglærte til faglært arbejdskraft. Også medarbejdere med videregående uddannelse oplever stigende beskæftigelse i industrien.
- Mange medarbejdere med faglig uddannelse har en "skæv" uddannelsesbaggrund: Frisør, butiksuddannelse mv. Denne type medarbejdere vil formentlig ikke blive rekrutteret så meget fremover.
- Virksomhedernes kvalifikationskrav stiger og levner i fremtiden mindre plads til ufaglærte og kortuddannede.

Industrien fylder fortsat meget i fire af de fem amter

Selvom der gennem de sidste ti år er sket et generelt fald i antallet af arbejdspladser inden for industrien, så fylder industrien fortsat meget i især fire af de fem amter som er i fokus i denne analyse. I Ringkøbing og Viborg amter befinder ca. hver fjerde arbejdsplads sig inden for industrien. I Nordjyllands Amt gælder det godt hver femte og i Vejle Amt godt hver sjette. Århus Amt ligger som det eneste amt på niveau med gennemsnittet for hele landet.

Industrien i de fem amter har generelt klaret sig bedre end industrien på landsplan. Eller sagt med andre ord så har industrien i de fem amter ikke mistet helt så mange arbejdspladser som på landsplan.

Jern- og metalindustrien fylder mest i de fem amter.

Den branche der har klaret sig bedst i perioden 1995 til 2002 er Jern og metalindustrien, der har oplevet en stigning i antallet af ansatte i alle fem amter, på nær i Nordjyllands Amt, der har oplevet et mindre fald. Jern og metalindustrien er samtidigt den branche, der beskæftiger flest i de fem amter.

En anden branche, der har klaret sig godt i den pågældende periode, er Kemisk industri og plastindustri, der især har oplevet en vækst i Ringkøbing og Nordjyllands Amter.

Kendetegnende for både Jern og metalindustrien og Kemisk industri og plastindustri er, at de sammenlignet med de øvrige brancher inden for industrien beskæftiger et forholdsmæssigt stort antal personer med en videregående uddannelse, og omvendt forholdsvis få ufaglærte.

Brancher med kortuddannede taber jobs

De brancher der har oplevet de største fald i beskæftigelsen i perioden 1995 til 2002 beskæftiger omvendt et forholdsmæssigt stort antal ufaglærte. Det gælder bl.a. Møbelindustri og anden industri, Tekstil-, beklædning- og læderindustri, Sten-, ler og glas industri og Nærings- og nydelsesmiddelindustrien.

Brancher med højtuddannede klarer sig bedst

De brancher, der har de højeste vidensniveau - qua et relativt stort antal ansatte med en videregående uddannelse - er samtidigt de brancher, der har skabt størst vækst målt i forhold til antal ansatte. Dette er i tråd med de konklusioner som OECD kommer frem til i sin analyse fra 2002 af hvilke faktorer, der er bestemmende for om en region oplever vækst eller ej. Analysen peger bl.a. på, at virksomhedernes adgang til højt uddannet arbejdskraft er afgørende for omfanget af innovation og anvendelsen af ny teknologi i virksomheden. Begge faktorer er afgørende vækstdrivere.

Den seneste udvikling

Ser man på de seneste års udviklingen i beskæftigelsen (2003 til 2004), så er det alene Kemisk industri og plastindustri og i mindre omfang Træ-, papir- og grafisk industri, der har oplevet en stigning i beskæftigelsen. I forhold til den Kemiske industri er det kun Århus, Viborg og Nordjyllands amter, der har oplevet en vækst i antallet af ansatte, mens det i forhold til Træ-, papir-, og grafisk industri kun er Århus Amt og Viborg Amt, der har oplevet en stigning i antallet af ansatte. Der er således sket en opbremsning i beskæftigelsesudviklingen i flere brancher - en udvikling som kan være et udtryk for en kombination af effekter af globaliseringen og en konjunkturopbremsning. Det er dog usikkert om der er tale om en generel trend.

På kort sigt forventer vi, at de senere års relative markante fald i antallet af beskæftigede inden for brancherne Føde-, drikke- og tobaksvareindustri, Tekstil- og læderindustri, Sten-, ler- og glasindustri og Møbelindustri og anden industri vil fortsætte.

I de kommende år bliver Kemisk industri og plastindustri den branche, der kommer til at opleve størst vækst

Ser vi på udviklingen i de kommende ti år, så kan efterspørgslen efter arbejdskraft inden for industrien forventes at dreje sig mere mod Kemisk industri og plastindustri, dvs. de brancher, som i dag beskæftiger det største antal personer med en videregående uddannelse og/eller som er mere eller mindre fuldautomatiseret. Det skal bemærkes, at Kemisk industri og plastindustri er meget små brancher. Konkret udgør de i dag kun mellem 1 og 2½ procent af industriarbejdspladserne i de fem amter.

Industrien efterspørger i dag i højere grad højt kvalificeret arbejdskraft

Størstedelen af de ansatte i industrien i dag er enten ufaglærte eller faglærte. Men der er igennem de senere år sket en forskydning i industriens efterspørgsel efter arbejdskraft i retning af færre ufaglærte og flere med en kompetencegivende uddannelse. Specielt er efterspørgslen efter personer med lang videregående uddannelse steget meget. Om end gruppen som helhed fortsat kun fylder en mindre andel af det samlede antal ansatte inden for industrien. Således har kun ca. 1,5 % af de ansatte inden for industrien i de fem amter en lang videregående uddannelse i dag.

Vi forventer, at efterspørgslen efter ufaglærte fortsat vil falde i de kommende år, mens efterspørgslen efter erhvervsfaglig arbejdskraft vil stige en smule.

De mest udbredte faglige uddannelser

Selvom der er forskel på hvilke brancher, der er mest dominerende i de fem amter, så er det langt hen af vejen de samme faglige uddannelser, de efterspørger. På listen over de 10 hyppigste anvendte faglige uddannelser inden for industrien, så findes følgende fem uddannelser i alle fem amter: "smed", "maskinarbejder", "mekaniker", "butikshandel", og "kontor generelt". I Ringkøbing Amt og i Viborg Amt udgør personer med en uddannelse inden for butikshandel, den største gruppe blandt de faglærte.

Stor gruppe med ikke-industriuddannelser

Industrien i de fem amter beskæftiger en relativ stor gruppe, som ikke har en industri-faglig uddannelse, blandt andet butiksuddannede. Med til historien hører dog samtidigt, at de butiksuddannede er den gruppe, som der er flest af blandt de faglærte over 50 år. Der er således tale om en gruppe, som kan have været i industrien i relativ mange år.

Det relative store antal butiksuddannede vidner imidlertid om, at industrien fortsat er relativ rummelig. Men qua at udviklingen i de kommende år vil gå i retning af øget efterspørgsel efter arbejdskraft med erhvervskompetencegivende uddannelse, må det forventes, at industrien i de kommende år i mindre grad vil efterspørge personer med ikke-industrifaglige uddannelser, givet at de kan rekruttere de ønskede profiler.

Plads til færre ufaglærte

Men vil der overhovedet være plads til de ufaglærte og personer med ikke-industrifaglige uddannelser inden for industrien fremover, og i bekræftende fald hvilke og hvor bør de søge hen?

Denne analyse peger på, at der generelt vil blive plads til færre ufaglærte og kort uddannede inden for industrien fremover.

De ufaglærte skal søge mod brancher med et stigende antal personer med en lang videregående uddannelse

Som det fremgår af hovedrapporten til denne analyse, vil globaliseringen betyde, at de danske industrivirksomheder kun kan overleve på verdensmarkedet, hvis de producerer varer og ydelser, som er prismæssigt konkurrencedygtige, lever op til stigende kvalitetskrav og samtidig produceres så effektivt som muligt under hensyntagen til gældende nationale og internationale sikkerheds- og miljøregler.

Det stiller store krav til medarbejdernes faglige, almene og personlige kompetencer. Det er så store krav, så nogle medarbejdergrupper vil have mere end svært ved at leve op til dem. Det vil især gælde de ufaglærte og kortuddannede, der samtidigt er de to grupper, der rammes hårdest, når virksomhederne vælger at flytte hele eller dele af produktionen ud af landet.

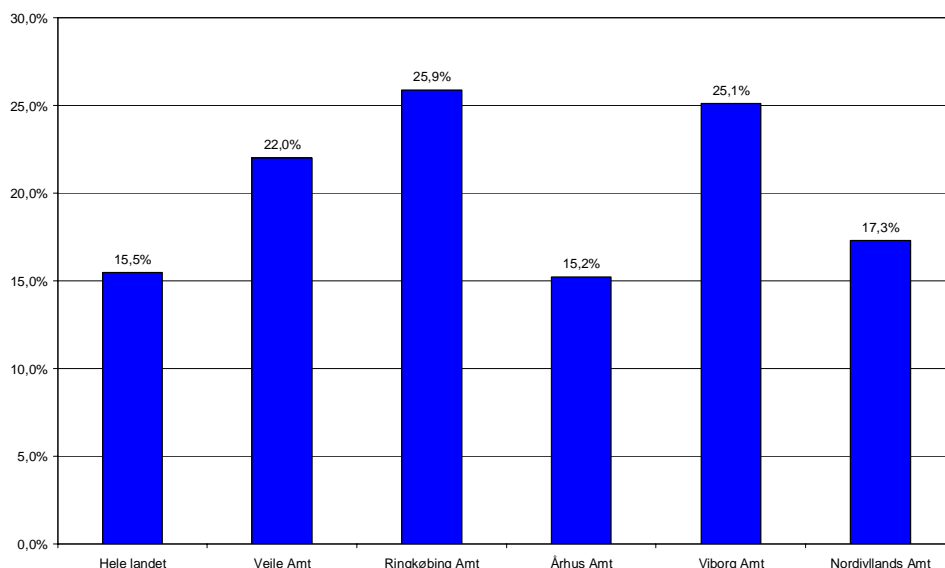
3 Arbejdsmarkedet inden for industrien

3.1 Beskæftigelsen i industrien

Der er ca. 2,7 mio. beskæftigede personer i Danmark. Heraf er knap 418.000 personer i ansat i industrien, svarende til 15,4 % af den samlede beskæftigelse.

Industrien fylder særligt meget i Ringkøbing og Viborg amter

De 15,4 procent på landsplan dækker over relative store regionale forskelle. Det gælder ikke mindst inden for de fem regioner, der er i fokus i denne analyse. Blandt disse fem regioner fylder industrien langt mere i Ringkøbing og Viborg amter og til dels Vejle Amt end i Nordjylland og Århus Amt, jf. figuren neden for.

Figur 3-1 *Andelen af det samlede antal beskæftigede som er beskæftiget inden for industrien. Særskilt for hele landet, Vejle Amt, Ringkøbing Amt, Århus Amt, Viborg Amt og Nordjyllands Amt. 2004*

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk (Pend11)

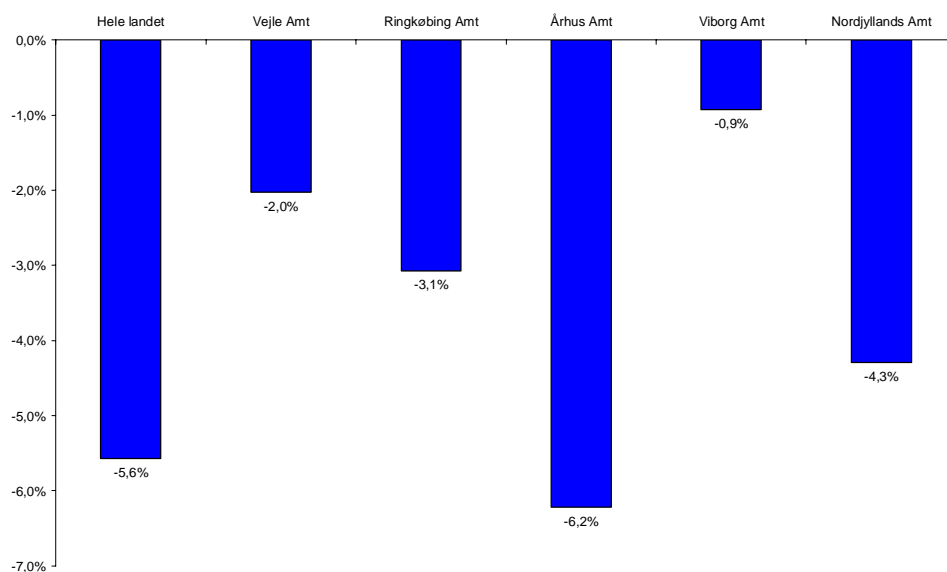
Samlet svarer det til, at ca. 41.000 i Nordjyllands Amt, 29.000 i Viborg Amt, 36.000 i Ringkøbing Amt, 50.000 i Århus Amt og 40.000 i Vejle Amt er ansat indenfor industrien.

Antallet af beskæftigede faldet i de sidste 10 år - mest i Århus og Nordjyllands Amt

Viborg Amt er næsten uberørt

I alle fem regioner er andelen af beskæftigede, der er ansat i industrien, dog faldet markant i de sidste 10 år, jf. figuren neden for. Hårdest er det gået ud over Århus Amt og Nordjyllands amter, dvs. de to regioner hvor der i dag er relativ færrest ansatte inden for industrien blandt de fem regioner. Omvendt er Viborg og Vejle amt ikke blevet så hårdt ramt.

Viborg Amt er det amt er i denne henseende det amt som er blevet mindst ramt.

Figur 3-2 Ændring i antallet af beskæftigede i industrien i hele landet, Vejle Amt, Ringkøbing Amt, Århus Amt, Viborg Amt og Nordjyllands Amt. 1995 - 2002

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk (Pend11)

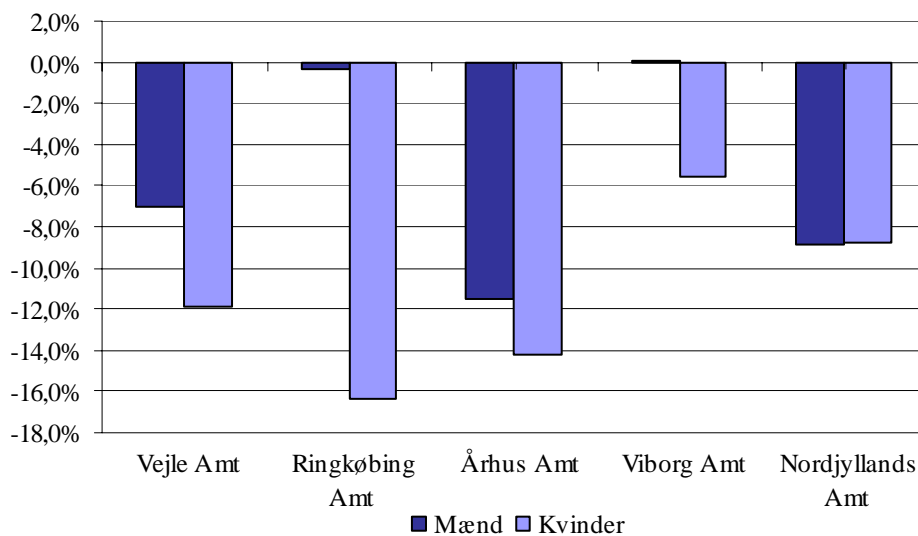
Anm.: Når der kun ses på perioden 1995 til 2002 så skyldes det, at statistikken er omlagt i 2003, hvorfor det ikke er muligt at sammenligne med tal tilbage i tid.

Det er særlig kvinderne der er blevet ramt

Det er tilsyneladende særligt kvindernes beskæftigelse i industrien, som relativt er faldet mest i de sidste 10 år. I Ringkøbing Amt og Viborg Amt, dvs. i de to amter hvor industrien fylder mest, er andelen af mænd ansat i industrien stort set uændret.

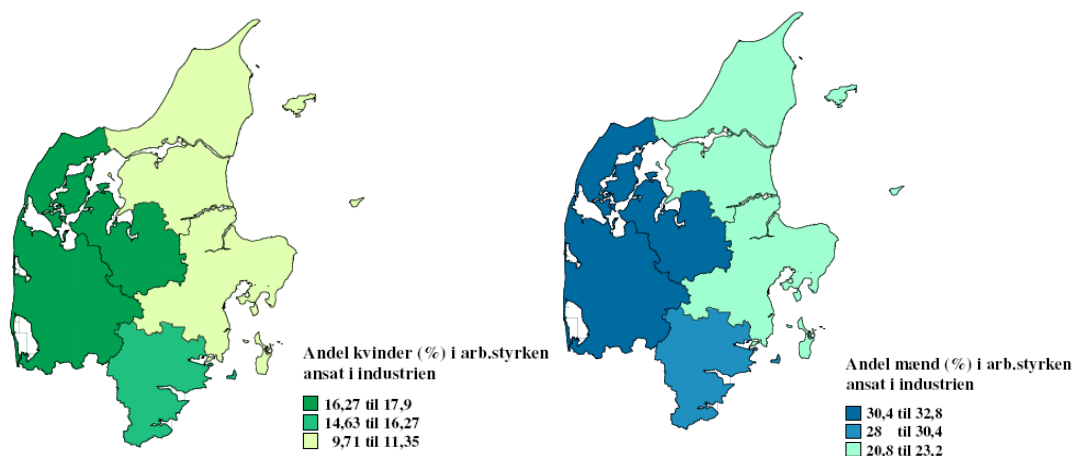
Det kan på baggrund af disse tal imidlertid ikke udledes, hvorvidt forskellen i mænds og kvinders beskæftigelsesudvikling skyldes specifikke forhold i nogle delbrancher, eller om kvinder oftere arbejder i jobfunktioner, som forsvinder på grund af globalisering, teknologisk udvikling mv.

Derimod kan vi sige noget om, hvordan det ser ud i dag, og kan i denne henseende konkludere, at industrien fortsat er et mandsdomineret område. Således 27 % af mændene og 14 % af kvinderne ansat i industrien i de fem amter. Århus Amt og Nordjyllands Amt har den laveste andel af ansatte indenfor industrien. Ringkøbing Amt og Viborg Amt topper med knap en tredjedel af mændene og 17-18 % af kvinderne.

Figur 3-3. Udviklingen i andelen af beskæftigelsen ansat i industrien, 1995-2002

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk

Figur 3-4. Andel mænd og kvinder i beskæftigelse, der er ansat i industrien

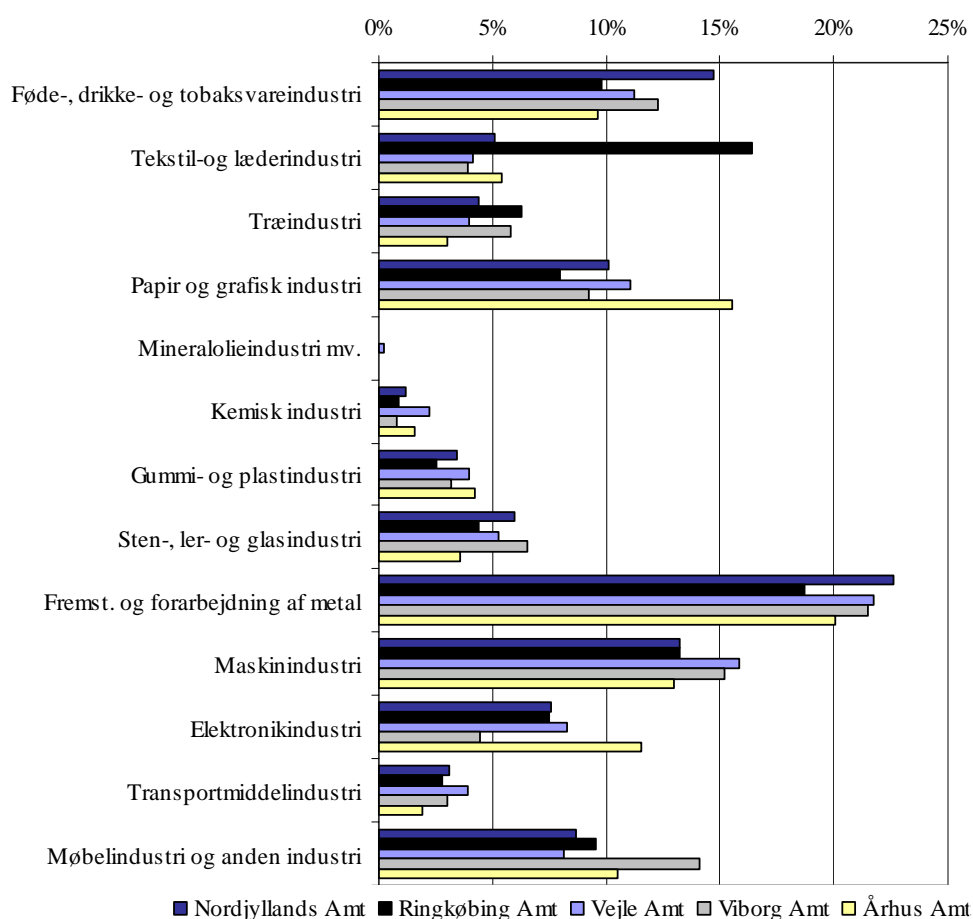
Fremstilling og forarbejdning af metal den underbranche, der beskæftiger flest i samtlige amter

Ser vi herefter på, hvad det mere konkret er for brancher, der er repræsenteret i de enkelte regioner, så viser det sig, at fremstilling og forarbejdning af metal er den underbranche, der beskæftiger flest i samtlige amter. Derefter følger maskinindustri, fødevare-, drikke- & tobaksindustri, møbelindustri, og papir & grafisk industri, jf. nedenstående tabel og figur.

Tabel 3-1 De tre brancher der mest dominerende i de enkelte amter, hvor 1 er den mest dominerende

	Tekstil- & læderindustri	Føde-, drikke- og tobaksvarerindustri	Papir- og grafisk industri	Møbelindustri og anden industri	Fremst. og forarbejdning af metal	Maskinindustri
Vejle Amt		3			1	2
Ringkøbing Amt	2				1	3
Århus Amt			2		1	3
Viborg Amt				3	1	2
Nordjyllands Amt		2			1	3

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk (pend11)

Figur 3-5 Andelen af arbejdspladser indenfor industrien fordelt på delbrancher, 2004. Særskilt for de Nordjyllands Amt, Ringkøbing Amt, Vejle Amt, Viborg Amt og Århus Amt.

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk

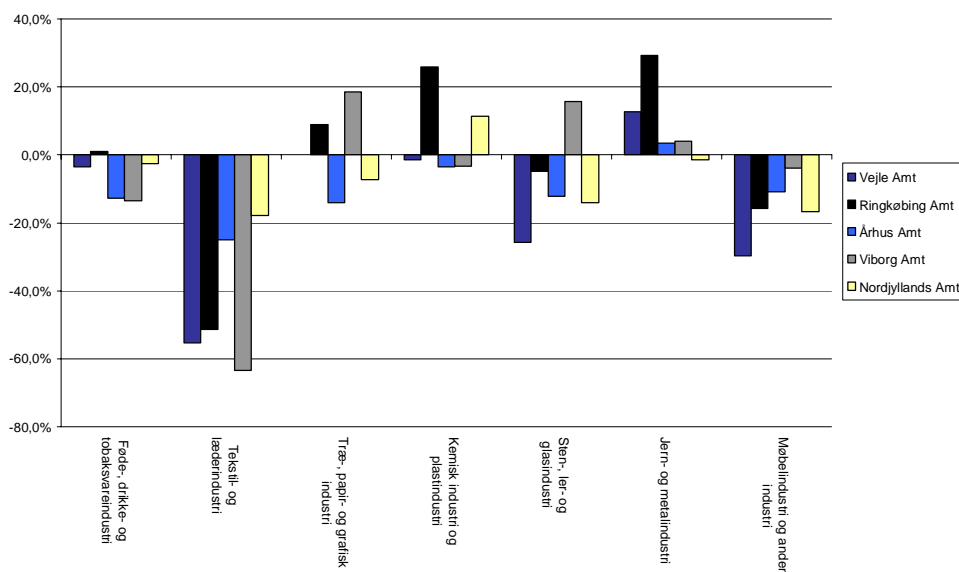
Der er forskel på hvilke brancher, der fylder særligt meget i de enkelte amter sammenlignet med de øvrige.

Føde-, drikke- og tobaksindustri fylder i denne henseende mere i Nordjyllands Amt end i de øvrige fire amter, mens Tekstil- og læderindustri fylder mere i Ringkøbing Amt end i de øvrige amter. Papir- og grafisk industri og Elektronikindustri fylder mere i Århus Amt end i de øvrige amter. Endelig fylder Møbel- og anden industri mere i Viborg Amt end i de øvrige amter.

Brancherne maskinindustri har oplevet vækst i antal ansatte i samtlige fem amter Møbelindustri har oplevet størst reduktion i antal ansatte

I perioden 1995-2002 har der været vækst i jern og metalindustrien i stort set alle amter på nær Nordjyllands Amt, som har oplevet et mindre fald. De største stigninger er sket i Ringkøbing Amt og Vejle amt.

Omvendt har den største procentvise reduktion i antallet af ansatte været i Tekstil-, læder og beklædningsindustri og møbelindustri og anden industri. Reduktionen er forekommet i alle fem amter. Der er ligeledes sket store fald i antallet af ansatte inden for både føde-, drikke- og tobaksvareindustrien og inden for Sten-, ler- og glasindustrien. Viborg Amt skiller sig ud fra de øvrige amter ved at have oplevet relative store stigninger i antallet af ansatte inden for Træ-, papir- og grafisk industri, og Sten-, ler- og glasindustrien.

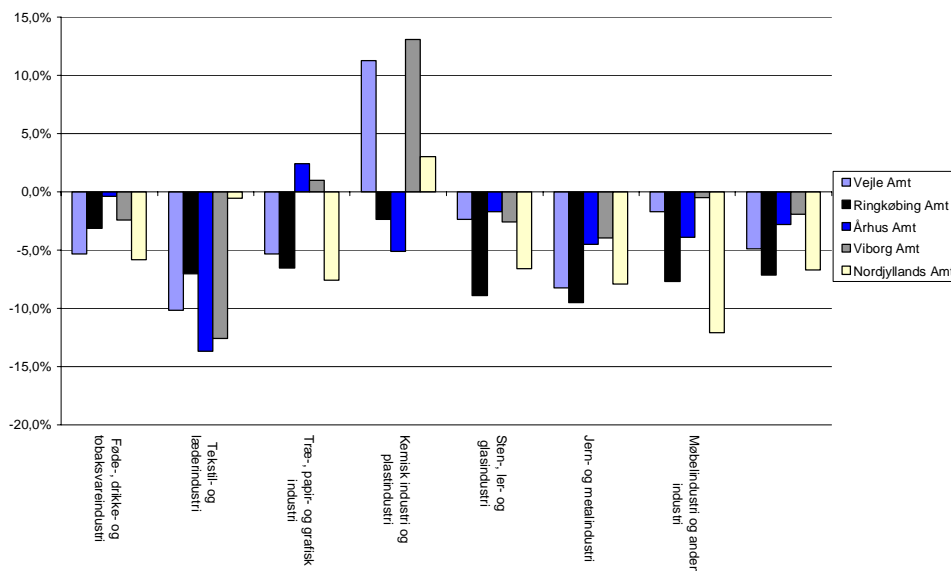

Figur 3-6 Vækst/reduktion i specifikke delbrancher målt efter antallet af beskæftigede, 1995-2002

Kilde: Danmarks Statistik, Statikbanken.dk

Ser vi på udviklingen i de seneste to år, som der på nuværende tidspunkt findes tal for, så viser tallene, at udviklingen har ændret sig noget. Fra 2003 til 2004 er det primært kemisk industri og plastindustri (som er en meget lille branche), der har oplevet en vækst i beskæftigelsen og det kun i Vejle Amt, Viborg Amt og Nordjyllands Amt. Træ-, papir og grafisk industri i Århus og Viborg Amt har også oplevet mindre stigninger i antallet af ansatte, jf. figuren neden for.

Jern og metalindustrien har omvendt og på lige fod med de øvrige brancher oplevet et fald i beskæftigelsen.

Figur 3-7 Vækst/reduktion i specifikke delbrancher målt efter antallet af beskæftigede, 2003-2004

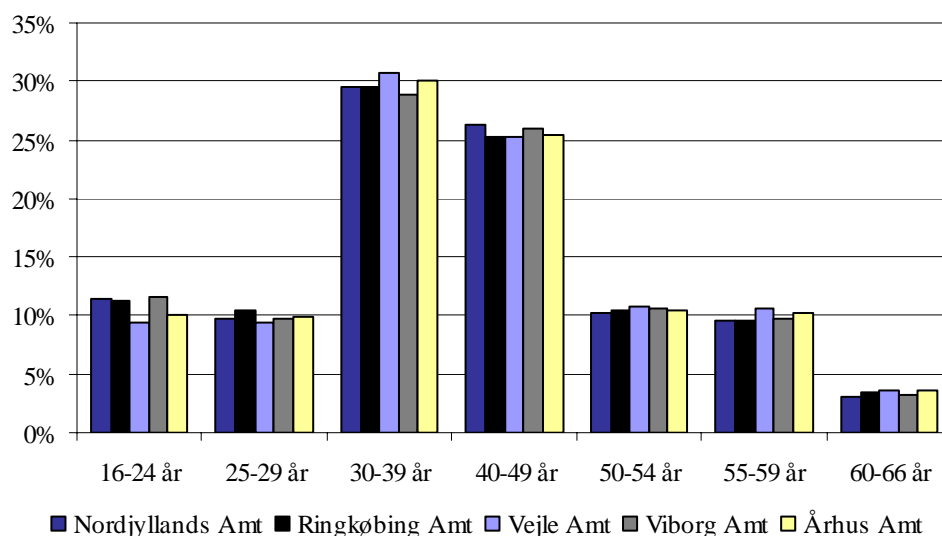
Kilde: Danmarks Statistik, Statikbanken.dk

3.2 Alderssammensætningen i industrien

Den demografiske udvikling betyder, at der fremover bliver flere ældre og færre unge. Det har den umiddelbare konsekvens, at mange arbejdspladser i de kommende år vil komme til at opleve en stor afgang som følge af alder. Det kan have den yderligere konsekvens, at der opstår mangel på arbejdskraft inden for konkrete områder, givet at der ikke allerede nu gøres en aktiv indsats for at forebygge en sådan mangel. Ved at se på aldersfordelingen kan vi således opnå et billede af, hvilke brancher der vil opleve en særlig stor afgang som følge af alder i de kommende år, og dermed en indikation af, hvor der kan opstå mangel på arbejdskraft - givet at den pågældende branche fortsat vil opleve vækst.

Godt halvdelen af de beskæftigede i industrien er mellem 30 og 50 år

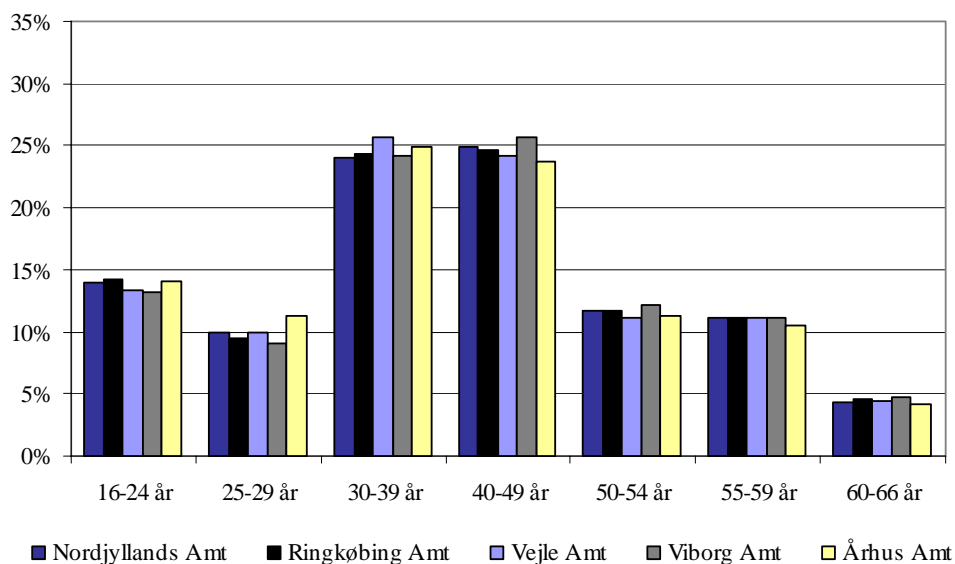
Overordnet betragtet er alderssammensætningen meget ens i de 5 amter. Ca. 55 % af de beskæftigede i industrien er mellem 30 og 50 år, knap 5 % er mellem 60 og 66 år og de resterende 40 % er nogenlunde ligeligt fordelt mellem de øvrige aldersgrupper.

Figur 3-8. Alderssammensætningen for beskæftigede i industrien, 2004

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk

I forhold til alderssammensætningen blandt det samlede antal beskæftigede i de fem amter, beskæftiger industrien færre 16-24-årige og 60-66-årige og flere 30-39-årige, jf. figuren nedenfor.

Figur 3-9 Alderssammensætningen for den samlede beskæftigelse, 2004

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk

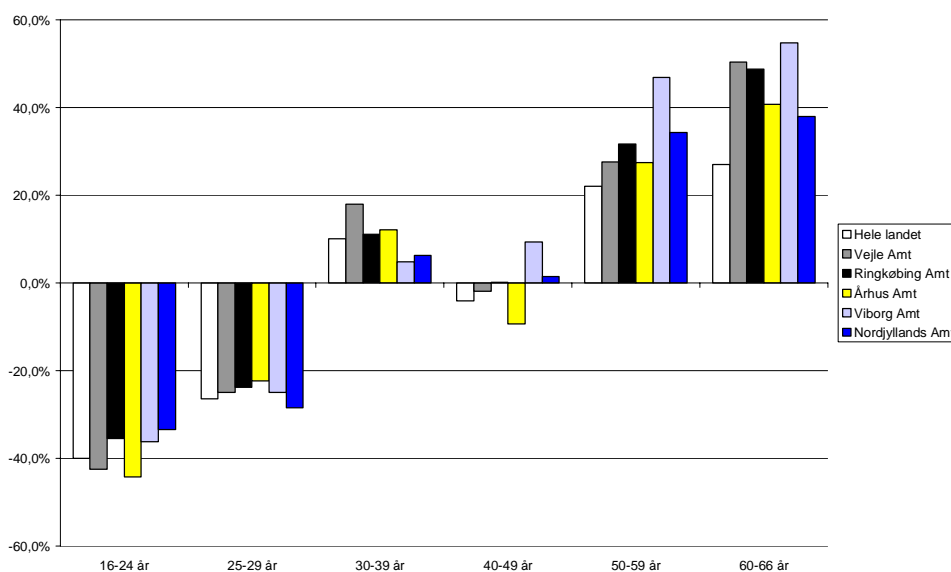
Forskellene i alderssammensætningen mellem industrien og den samlede beskæftigelse i de fem amter indikerer, at industrien i højere grad efterspørger personer som befinder sig i aldersgruppen 30-39 år end de øvrige brancher, samt at industrien enten ikke er så tillokkende for de helt unge eller også at industrien bevidst foretrækker personer, der er lidt ældre. Herudover indikerer tallene, at industrien ikke står overfor en større udfordring, end det øvrige arbejdsmarked, i forhold til udsigten til en stor afgang som følge af alder.

Der er blevet færre unge og flere ældre i industrien i de sidste ti år

Alderssammensætningen for ansatte i industrien i de fem amter har ændret sig i perioden 1995 til 2002 i retning mod færre unge og flere midaldrende og ældre, jf. figuren ovenfor. For samtlige fem amter ses den største stigning blandt de 50-66 årige. Omvendt er der især sket et fald i antallet af 16-29 årige. Det forholdsvis store fald i antallet af de unge hænger sammen med, at der rekrutteres færre unge til industrien, og at et stigende antal unge tager en uddannelse og derved træder senere ind på arbejdsmarkedet. Hertil kommer betydningen af den demografiske udvikling generelt.

Sammenlignet med de øvrige brancher så er faldet i antallet af unge i aldersgruppen 16 -29 år og stigningen i aldersgruppen 60-66 år meget stort. I forhold til ungegruppen kan det tyde på, at industrien har fået det langt vanskeligere med at rekruttere unge i de senere år end de øvrige brancher.

Det forventes således, at industriens arbejdskraft i fremtiden i mindre grad vil bestå af yngre. Samtidig vil der være en forholdsvis stor afgang af ældre fra arbejdsstyrken. For at sikre arbejdskraften i industrien i fremtiden, bør der derfor være fokus på hvordan de yngste aldersgrupper i højere grad kan rekrutteres og fastholdes i industrien.

Figur 3-10 *Udviklingen i alderssammensætningen inden for industrien i de fem amter. 1995 - 2002.*

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk (Pend11)

3.2.1 Alderssammensætning for ansatte i delbrancher

Vi vil i det følgende se nærmere på alderssammensætningen indenfor de enkelte delbrancher indenfor industrien med det mål at opnå et billede af, dels om der er forskelle mellem de enkelte delbrancher, og dels der er delbrancher som kan imødesee en særlig stor afgang som følge af alder i de kommende år.

Der skelnes mellem følgende 7 industribrancher:

- Nærings- og nydelsesmiddelindustri
- Tekstil-, beklædnings- og læderindustri
- Træ-, papir- og grafisk industri
- Mineralolie-, kemisk- og plastindustri
- Sten-, ler-, og glasindustri
- Jern- og metalindustri
- Møbelindustri

Alderssammensætningen for hver branche er vist i bilag 1.

For jern- og metalindustri og møbelindustri er der ikke de store forskelle i alderssammensætningen i forhold til sammensætningen for industrien samlet set. For jern- og metalindustrien hænger det bl.a. sammen med, at mellem 40 og 45 % af de ansatte inden for industrien arbejder i jern og metalindustri.

De unge er især ansat inden for nærings- og nydelsesmiddelindustrien og træ-, papir- og grafisk industri

De brancher der i dag især har unge ansatte er nærings- og nydelsesmiddelindustrien og træ-, papir- og grafisk industri. Det gælder i alle de fem amter, dog bortset fra Vejle Amt, hvor andelen er noget lavere.

De brancher, der især har ældre arbejdskraft ansat er tekstil-, beklædnings- og læderindustri og sten, ler-, og glasindustri. I tekstil-, beklædnings-, og læderindustri er det specielt i Vejle og Viborg amter, at der er en høj andel af ældre.

De ældre er især ansat inden for tekstil-, beklædnings- og læderindustri og sten og glasindustri

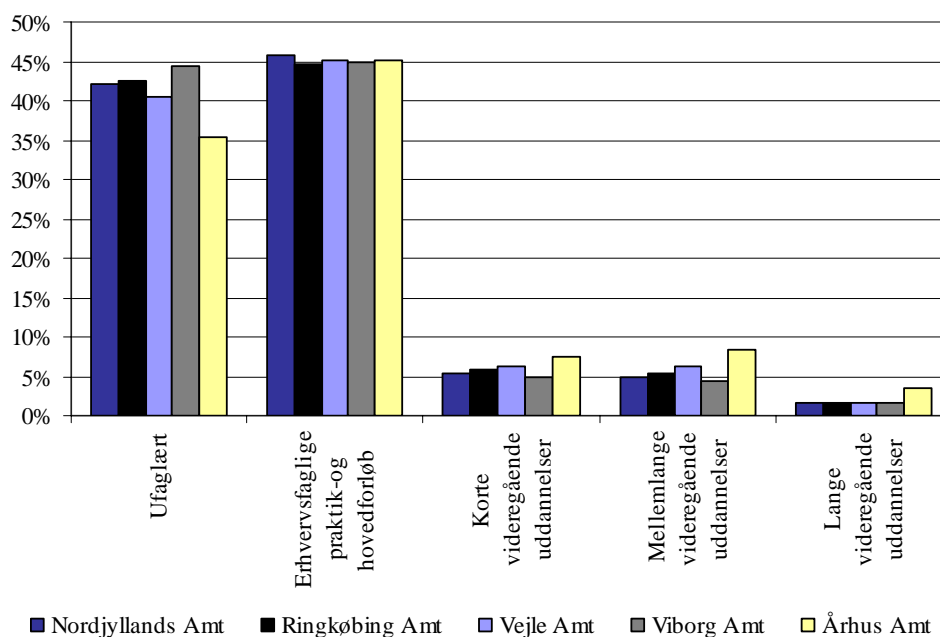
Begge brancher har oplevet et fald i antallet af ansatte i de senere år, hvorfor det relative store antal af personer over 50 år ikke nødvendigvis vil resultere i, at der bliver mangel på arbejdskraft i disse brancher fremover, givet at den faldende tendens fortsætter fremover. Det er dog usikkert, om faldet i efterspørgslen vil være tilstrækkelig stor til at kompensere for afgang som følge af alder. Dermed også sagt, at de to brancher ikke nødvendigvis skal afskrives helt i forhold til fremtidige beskæftigelsesmuligheder for ufaglærte og faglærte. Men det er vigtigt også at følge udviklingen i disse to brancher nøje i de kommende år.

3.3 Uddannelsessammensætningen i industrien

Med det mål at opnå et billede af, hvilke brancher der især efterspørger ufaglærte og kortuddannede, vil vi i det følgende beskrive de beskæftigedes uddannelsessammensætning og de forandringer der er sket heri i de senere år.

Størstedelen af de ansatte i industrien er enten ufaglærte eller faglærte

De ansatte i industrien er kendetegnet ved i høj grad at være ufaglærte eller at have en erhvervsfaglig uddannelse, jf. figuren nedenfor. Ca. 45 % af de ansatte i de fem amter har en erhvervsfaglig uddannelse og mellem 35 % og 45 % har ingen kompetencegivende uddannelse. Uddannelsesfordelingen i Nordjylland, Ringkøbing, og Vejle amter er stort set ens. I Århus Amt er der markant flere der har en videregående uddannelse og færre er ufaglærte. I Viborg Amt er 45 % af de ansatte i industrien ufaglærte, hvilket specielt i forhold til Århus Amt er en markant stor andel.

Figur 3-11 Uddannelsessammensætningen blandt de beskæftigede inden for i industrien i de fem amter, 2004¹

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk

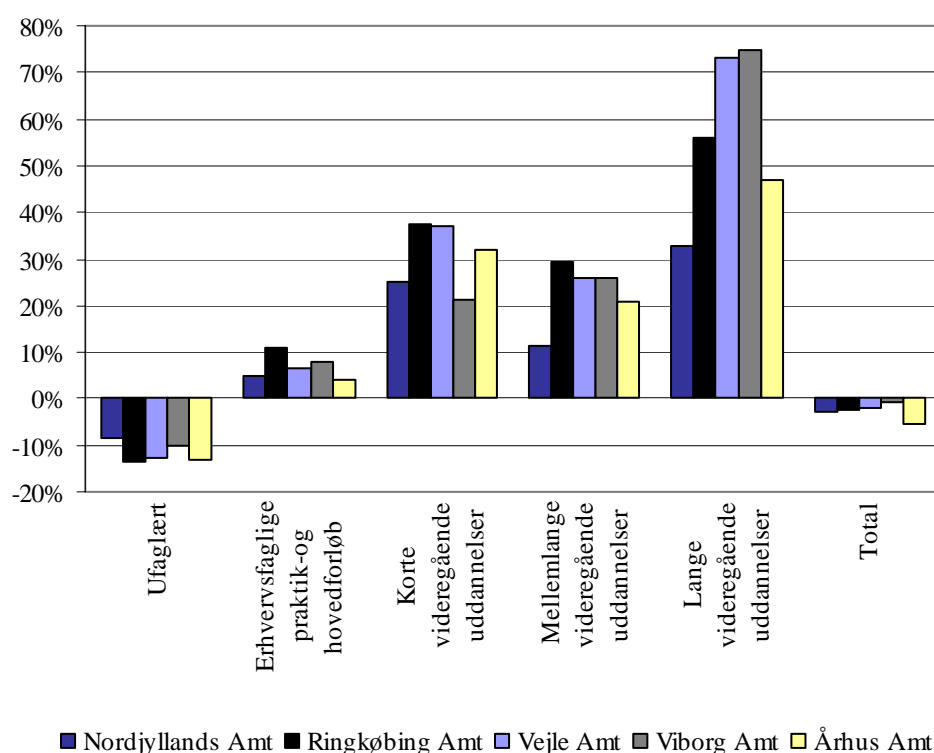
Uddannelsesniveaueet er generelt steget inden for industrien

Efterspørgslen efter kvalifikationer i form af uddannelse har ændret sig i perioden fra 1995 til 2002, jf. figuren nedenfor. Generelt er der sket en stigning i uddannelsesniveaueet. Således er antallet af personer med en videregående uddannelse steget markant i alle amter, mens andelen af ufaglærte er faldet.

¹ Ufaglærte omfatter de personer, der ikke har nogen form for kompetencegivende uddannelse. Faglærte omfatter personer, der har en erhvervsfaglig uddannelse, dvs. en ungdomsuddannelse, der foregår på handelsskoler, tekniske skoler, landbrugs-, søfarts-, social- og sundhedsskoler. Korte videregående uddannelser har en varighed af 2-3 år (fx datamatiker, markedsføringsøkonom). Mellemlange videregående uddannelser har en varighed af 3-4 år. De lange videregående uddannelser har en varighed af 4 år og derover.

Stigningen i antallet af personer med en videregående uddannelse inden for industrien er steget mest i Vejle Amt og Viborg Amt, dvs. i de to amter hvor maskinindustrien fylder særligt meget. Det tyder således på, at maskinindustrien i særlig grad har formået og/eller været nødsaget til at tilpasse sig til de ændrede markedsvilkår. Desuden har det betydning, at maskinindustrien er mere "teknologitung" og derfor ansætter flere medarbejdere med en videregående uddannelse.

Det skal i forbindelse hermed understreges, at personerne med en lang videregående uddannelse fortsat er en forholdsvis lille gruppe. Således har kun ca. 1,5 procent af de ansatte en lang videregående uddannelse.

Figur 3-12 Udviklingen i uddannelsessammensætningen blandt de beskæftigede inden for industrien i de fem amter, 1995-2002

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk

Ser vi på de enkelte delbrancher kan det konkluderes, at efterspørgslen efter kvalifikationer varierer meget, jf. figuren neden for.

Relativt mange med en videregående uddannelse inden for jern og metalindustrien og den kemiske industri

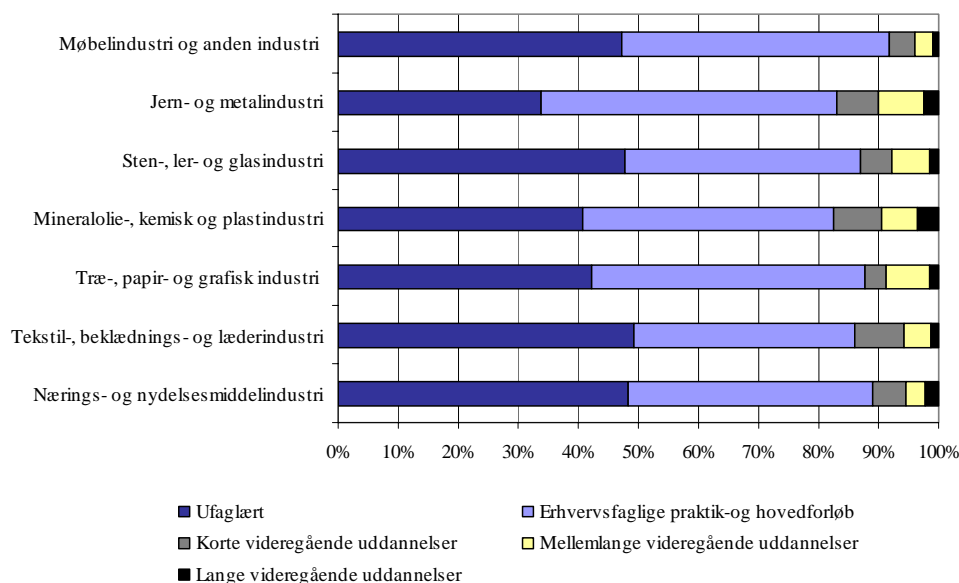
Jern og metalindustrien og mineralolie, kemisk industri og plastindustri er de brancher der efterspørger det relative største antal personer med en videregående uddannelse.

Andelen af ufaglærte er omvendt særlig stor inden for møbelindustri- og anden industri, Sten, ler og glasindustri, Tekstil-, beklædnings- og læderindustri, samt inden for Nærings- og nydelsesmiddelindustrien. I disse fire brancher er ande-

len af ufaglærte næsten 50 procent. Disse brancher har således alt andet lige en større sandsynlighed for at blive ramt af udflytning end de øvrige brancher.

Det er i denne henseende interessant at bemærke, at de brancher der i dag beskæftiger et relativt stort antal personer med en videregående uddannelse samtidigt er dem, der har oplevet den største vækst i antallet af ansatte igennem de seneste ti år. Mens omvendt de brancher der beskæftiger et relativt stort antal ufaglærte er de brancher, der har oplevet en tilbagegang i antallet af ansatte i de senere år.

Det kunne tyde på, at de brancher der har de højeste vidensniveau qua et relativt stort antal ansatte med en videregående uddannelse, samtidigt er de brancher, der har skabt størst vækst målt i forhold til antal ansatte. Dette er i tråd med de konklusioner som OECD kommer frem til i sin analyse fra 2002 af hvilke faktorer, der er bestemmende for om en region oplever vækst eller ej. Analysen peger bl.a. på, at virksomhedernes adgang til højt uddannet arbejdskraft er afgørende for omfanget af innovation og anvendelsen af ny teknologi i virksomheden. Begge faktorer er afgørende vækstdrivere.

Figur 3-13 Uddannelsessammensætningen inden for de enkelte delbrancher inden for industrien, 2004

Kilde: Danmarks Statistik

3.3.2 De typiske erhvervsfaglige uddannelser i industrien som helhed

I det følgende fokuseres på de mest typiske erhvervsfaglige uddannelser i industrien. Udvælgelsen af de typiske uddannelser er foretaget for hvert enkelt amt.

I tabellerne nedenfor ses de 10 mest typiske erhvervsfaglige uddannelser inden for industrien i de fem amter. Procentsatsen angiver hvor stor en andel af industriens samlede beskæftigelse i amtet, der har den pågældende uddannelse. For hvert amt udgør de ti uddannelser over 70 % af de beskæftigede i industrien.

Tabel 3-2 De 10 typiske erhvervsfaglige uddannelser i industrien. Særskilt for Nordjylland, Ringkøbing, Vejle, Viborg og Århus amter, 2004

Nordjyllands Amt		Ringkøbing Amt		Vejle Amt	
Uddannelse	Procent	Uddannelse	Procent	Uddannelse	Procent
Smed	15,0%	Butikshandel	11,8%	Maskinarbejder mv.	14,0%
Maskinarbejder mv.	12,0%	Smed	10,8%	Butikshandel	11,6%
Butikshandel	11,8%	Kontor generelt	10,1%	Kontor generelt	11,1%
Kontor generelt	9,3%	Mekaniker	9,8%	Smed	10,7%
Mekaniker	8,2%	Maskinarbejder mv.	7,6%	Mekaniker	7,4%
Slagter mv.	4,4%	Snedker mv.	6,4%	Grafisk	5,8%
Bager mv.	3,8%	Tømrer mv.	4,6%	Bager mv.	3,3%
Grafisk	3,4%	Elektriker	3,5%	Assistent indenfor teknik	3,3%
Assistent indenfor teknik	3,1%	Slagter mv.	3,5%	Elektriker	3,2%
Tømrer mv.	3,0%	Jordbrug og fiskeri	3,4%	Snedker mv.	2,8%

Viborg Amt		Århus Amt	
Uddannelse	Procent	Uddannelse	Procent
Butikshandel	12,4%	Smed	12,6%
Smed	11,1%	Maskinarbejder mv.	12,5%
Maskinarbejder mv.	9,5%	Kontor generelt	11,6%
Mekaniker	8,8%	Butikshandel	10,9%
Kontor genrelt	8,7%	Mekaniker	7,4%
Snedker mv.	6,5%	Grafisk	6,7%
Tømrer mv.	4,8%	Snedker mv.	3,9%
Slagter mv.	4,8%	Assistent indenfor tekni	3,3%
Grafisk	3,4%	Elektriker	3,3%
Jordbrug og fiskeri.	3,2%	Bager mv.	2,8%

Kilde: Danmarks Statistik, Særkørsler

Det ses, at industriens brug af faglige uddannelser er relativt ens i amterne.

Industriens brug af faglige uddannelser er relativt ens på tværs af brancherne

Følgende fem erhvervsfaglige uddannelser er at finde inden for industrien i alle fem amter:

- Smed
- Maskinarbejder mv.
- Butikshandel
- Kontor generelt
- Mekaniker

Mange med en ikke industrifaglig uddannelse

En del af de disse personer vil normalt regnes som ufaglærte i forhold til den enkelte branche, da de ikke er beskæftiget indenfor deres fagområde. Der er således mange med en erhvervsfaglig uddannelse, der arbejder i industrien med en ikke-industrifaglig uddannelse. Det gælder bl.a. personerne med en uddannelse inden for butikshandel, der samtidigt ofte er en mangelvare inden for de-

tailbranchen. Det skal i denne henseende bemærkes, at både i Viborg og Ringkøbing Amt er de butiksuddannede de mest anvendte erhvervsfaglige uddannelser inden for industrien.

Det er tydeligt, at der er rigtig mange, der gennem tiden har foretaget brancheskift til industrien. Det kan være sket i situationer, hvor der ikke har været beskæftigelsesmuligheder inden for personernes oprindelige fag. Det kan være i situationer, hvor industrien har efterspurgt arbejdskraft, men ikke har kunnet/behøvet stille specifikke faglige krav til kvalifikationerne. Endelig kan der være tale om et personligt valg: at arbejdsvilkår mv. i industrien i højere grad lever op til arbejdskraftens ønsker.

Det interessante er naturligvis, om disse erhvervsfaglige uddannelser også vil blive efterspurgt på samme måde fremover - særligt i lyset af, at mange af uddannelserne ikke retter sig imod industrien. Og herunder om industrien fortsat vil være i stand til at "opsuge" så mange med en ikke-industrifaglig uddannelse eller om trenden i retning af flere med en videregående uddannelse også vil betyde, at der vil blive brug for flere med mere målrettede erhvervsfaglige uddannelser inden for industrien. Alt andet lige må det formodes, at efterspørgslen går i retning af flere med en industrifaglig uddannelse, hvorfor det vil være vigtigt at understøtte at så mange som muligt at de nuværende ufaglærte inden for industrien og eventuelle kommende medarbejdere opnår en industrifaglig uddannelse. I denne henseende bør uddannelsesindsatsen især rettes mod de brancher, der har et stort antal med en lang videregående uddannelse, idet disse brancher har størst sandsynlighed for at overleve i den globale konkurrence.

3.3.3 De typiske erhvervsfaglige uddannelser i delbrancher i industrien

I det følgende ses der på de 10 typiske erhvervsfaglige uddannelser i delbrancher i industrien. Der fokuseres således på de beskæftigede i industrien, som har en erhvervsfaglig uddannelse. De typiske erhvervsfaglige uddannelser i industrien fordelt på delbrancher er vist i bilag 2.

Det er i varierende grad de samme erhvervsfaglige uddannelser, der er dominerende i de fem amter. Der er dog muligt at genfinde de fem hyppigste uddannelser for hver delbranche for amterne samlet set blandt de ti hyppigste uddannelser i de enkelte amter.

Handel og kontor er de dominerende erhvervsfaglige uddannelser inden for tekstilindustrien

Tekstil-, beklædnings- og læderindustri er domineret af uddannelserne "butikshandel" og "kontor generelt". Tilsammen udgør de mellem ca. 35 % og 50 % af alle ansatte i delbranchen. Det kan dog hænge sammen med at størstedelen af produktionen inden for disse brancher er flyttet ud af landet, og det der er tilbage, som forudsætter en erhvervsfaglig uddannelse, i vid udstrækning er de administrative funktioner, herunder salg og marketing.

Den grafiske uddannelse hyppigst inden for træ-, papir- og grafisk industri

I træ-, papir- og grafisk industri er det den grafiske uddannelse, der er den hyppigste i alle amterne. Mellem 17 og 37 procent af de beskæftigede i denne delbranche har en grafisk uddannelse. Også i denne delbranche er der betydelige andele uddannet indenfor "butikshandel" og "kontor generelt".

Særlig mange snedkere inden for møbelindustri og anden industri

Møbelindustri og anden industri beskæftiger flest snedkere og derefter personer uddannet indenfor butikshandel. Dette gælder alle amter, og tilsammen udgør de to uddannelser mellem 40 % og 50 % af de beskæftigede i delbranchen i hvert amt.

For de øvrige fire delbrancher (nærings- og nydelsesmiddelindustri, mineralolie-, kemisk og plastindustri, sten-, ler- og glasindustri og jern- og metalindustri) er der større forskelle fra amt til amt.

Butikshandel også hyppigst inden for nærings- og nydelsesmiddelindustrien og den kemiske industri

For nærings- og nydelsesmiddelindustri er "butikshandel" den hyppigste uddannelse i Nordjyllands, Vejle og Århus amter, mens det er slagtere, der er flest af i Ringkøbing og Viborg amter. I Viborg er knap hver fjerde inden for branchen uddannet som slagter.

Mineralolie-, kemisk og plastindustri har flest uddannet indenfor butikshandel, men i Ringkøbing og Vejle amter er det henholdsvis "kontor generelt" og "mekaniker", der er de hyppigste uddannelser.

Mange smede og mekanikere indenfor sten-, ler- og glas

I sten-, ler- og glasindustri er det smedeuddannelsen, der er hyppigst i Nordjyllands og Århus amter. I Vejle og Viborg amter er det derimod "mekaniker" og i Ringkøbing Amt er det "kontor generelt".

Ofte smede i jern og metalindustrien

I jern- og metalindustrien er der flest smede i alle amter bortset fra Vejle Amt., hvor "maskinarbejder mv." er en mere anvendt uddannelse.

Uddannelsessammensætningen blandt faglærte viser, at der er sket nogle skift i beskæftigelsen fra andre sektorer på arbejdsmarkedet til industrien. Det er positivt, at industrien har formået i høj grad at rekruttere personer med anden uddannelsesbaggrund. Det er dog spørgsmålet om det er disse grupper, der vil blive efterspurgt i fremtiden i industrien. Specielt set i lyset af, at det forventes, at der i højere grad sker en stigning i efterspørgslen efter personer med en videregående uddannelse.

3.3.4 Uddannelsesretninger indenfor faglærte ansat i industrien, hvor andelen af personer 50+ årige er særlig høj.

I det følgende ses der nærmere på, hvilke uddannelser den ældre del af de beskæftigede i industrien har, med henblik på at vurdere om det er de uddannelser der i de kommende år vil være særlig efterspørgsel efter.

I tabel 2.2 nedenfor ses de 10 typiske uddannelser for alle fem amter samlet set. Det kan bl.a. nævnes, at 15 % af de ældre med en erhvervsfaglig uddannelse er uddannet indenfor butikshandel, 12 % er uddannet som maskinarbejder, 10 % er uddannet som smed og 10 % er uddannet indenfor kontor.

Også her ses det, at der er forholdsvis mange, der arbejder i industrien med en ikke-industri uddannelse. Det formodes, at de fleste af disse personer har et job med et noget andet indhold end hvad deres højeste fuldførte uddannelse indikerer. På den baggrund er det svært at sige noget om hvilke uddannelser der i de kommende år vil være særlig efterspørgsel efter som følge af en øget tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet.

Tabel 3-3 De hyppigste erhvervsfaglige uddannelser blandt de 50+ årige i Nordjylland, Ringkøbing, Viborg, Århus og Vejle amter, 2004

Uddannelse	Andel af 50+ årige
Butikshandel	15%
Maskinarbejder mv.	12%
Smed	10%
Kontor generelt	10%
Mekaniker	9%
Grafisk	6%
Tømrer mv.	5%
Snedker mv.	5%
Slagtere mv.	3%
Elektriker	3%

Kilde: Danmarks Statistik

4 Den fremtidige udvikling i beskæftigelsen og udbuddet af arbejdskraft

4.1 Den fremtidige udvikling i beskæftigelsen

Udviklingen i beskæftigelsen bliver i høj grad påvirket af den førte økonomiske politik. Desuden styres beskæftigelsen af uforudsigelige bevægelser og skift i fx konkurrenceforhold, forbrugeres præferencer og international udvikling.

En prognose for beskæftigelsen vil altid forlade sig på antagelser om udviklingen i disse faktorer. Dette gælder især når tidshorisonten bliver længere end blot et par år. Derfor er dette afsnit blevet delt op i to. I det første afsnit bliver den historiske udvikling i beskæftigelsen i industrien i regionerne kort ridset op, og på den baggrund opstilles nogle forventninger til udviklingen i den nære fremtid. Forventningen er baseret på en relativ simpel fremskrivning af udviklingen, baseret på de seneste par års beskæftigelsesudvikling.

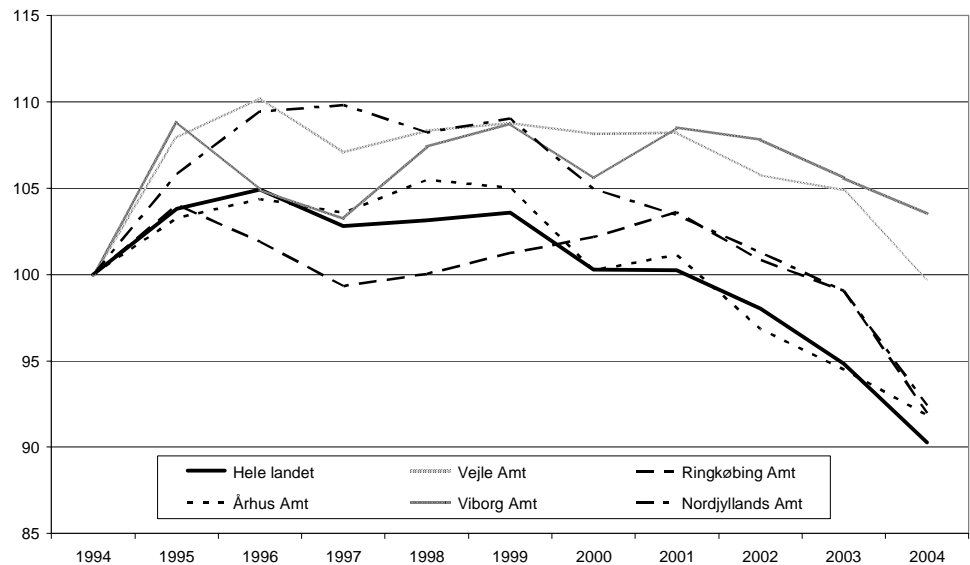
I det andet afsnit benyttes COWI's arbejdsmarkedsmodel til at skitsere et bud på udviklingen på længere sigt.

4.1.1 Historisk rids

Lille fald i beskæftigelsen

Sammenlignet med hele landet har de fem amter, som er i fokus i denne analyse, oplevet en mere positiv udvikling i antallet af beskæftigede end landet som helhed. Eller sagt med andre ord, så har industrien i de fem amter oplevet et mindre tab af arbejdspladser end industrien på landsplan, jf. figuren og tabellen nedenfor. At regionerne har klaret sig så godt i forhold til landsgennemsnittet, vil også have en stor effekt på udfaldet af prognosen.

Figur 4-1 viser antallet af beskæftigede i industrien i perioden 1994-2004 som indekstal.

Figur 4-1 *Udviklingen i antallet af beskæftigede i industrien i perioden 1994 til 2004. (1994= indeks 100).*

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk (pend11)

Tabel 4-1 viser væksten i beskæftigelsen inden for de enkelte brancher i regionerne relativt til hele landet over en tiårig periode fra 1994 til 2004. Denne tabel viser, at det især er Jern og metalindustrien som har klaret sig særligt godt i de fem amter, og det især i Ringkøbing og Viborg amter. Tekstil- og læderindustri, samt Møbelindustri og anden industri har omvendt klaret sig relativt dårligt.

Tabel 4-1 *Vækst i beskæftigelsen regionalt relativt til hele landet. 1994 - 2004.*

	Nordjyllands amt	Århus Amt	Vejle Amt	Ringkøbing Amt	Viborg Amt
Føde-, drikke- og tobaksvareindustri	1%	0%	1%	2%	0%
Tekstil- og læderindustri	5%	1%	-2%	-3%	-3%
Træ-, papir- og grafisk industri	1%	0%	1%	4%	3%
Kemisk industri og plastindustri	1%	-2%	-1%	2%	0%
Sten-, ler- og glasindustri	-1%	1%	-1%	4%	2%
Jern- og metalindustri	0%	1%	2%	3%	2%
Møbelindustri og anden industri	-2%	0%	0%	-1%	2%

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk (Pend11).

Anm. Tallene skal fortolkes således at fx 5% i Nordjyllands Amt i Tekstil- og læderindustri betyder at denne industri i Nordjyllands Amt er vokset 5% kraftigere end industrien på landsplan.

4.1.2 Beskæftigelsen på kort sigt

En kortsigtet prognose vil i dette tilfælde sige en tidshorisont på ikke mere end 2-3 år. Inden for dette tidsrum må det forventes at observerede tendenser fortsat vil være de fremherskende, men dog er for kort en tidshorisont til at man kan observere den fulde effekt af for eksempel arbejdsmarkedspolitiske tiltag.

Entydige fald i industri-
beskæftigelsen

Det fremgår tidligere i denne delrapport at der er sket et stort set entydigt fald i beskæftigelsen i Føde-, drikke- og tobaksvareindustri, Tekstil- og læderindustri, Sten-, ler- og glasindustri og Møbelindustri og anden industri. Dette bør også afspejle sig i forventningerne til beskæftigelsen på kort sigt.

Tabel 4-2 angiver forventningerne til væksten i beskæftigelsen fordelt på brancher og regioner. I de branche-/region-kryds hvor hverken et + eller ÷ er angivet, er der tale om at der ikke er nogen entydig forventning til udviklingen. I nogle tilfælde kan det være udtryk for at en enkelt region har oplevet en udvikling som er modsat den generelle udvikling i den pågældende branche. I andre tilfælde har udviklingen været så svag, at det ikke vil være rimeligt at danne en forventning til udviklingen på den baggrund.

Tabel 4-2 Forventning til udviklingen i beskæftigelsen i industrien på kort sigt.

	Nordjyllands Amt	Århus Amt	Vejle Amt	Ringkøbing Amt	Viborg Amt
Føde-, drikke- og tobaksvareindustri		÷			÷
Tekstil- og læderindustri	÷	÷	÷	÷	÷
Træ-, papir- og grafisk industri	÷	÷		+	+
Kemisk industri og plastindustri	+			+	
Sten-, ler- og glasindustri	÷	÷	÷		
Jern- og metalindustri			+	+	
Møbelindustri og anden industri	÷	÷	÷	÷	

Det er tydeligt at forventningerne ligger meget tæt op ad den historiske udvikling præsenteret i Tabel 4-3. En egentlig positiv udvikling i beskæftigelsen kan kun spores i Kemisk industri og plastindustri og Jern- og metalindustri. Omvendt forventes der et større fald i beskæftigelsen i Tekstil- og læderindustri og Møbelindustri og anden industri.

4.1.3 Beskæftigelsen på lang sigt

Lang sigt betyder i denne sammenhæng de næste 10 år. Tidshorisonten er lang nok til at det ikke vil være rimeligt blot at antage en fortsat udvikling som den der er fremherskende i dag. Dermed er der lagt op til at prognosen læner sig op ad økonomiske modeller som ADAM, SMEC og MONA. I dette tilfælde, og for at bibeholde en forbindelse til RIMO, er det beskæftigelsestal fra ADAM som ligger til grund for prognosen.

COWI's arbejdsmarkedsmodel

Den fremtidige udvikling i beskæftigelsen fordelt på brancher og arbejdsstyrken fordelt på aldersgrupper og uddannelser er søgt belyst ved hjælp af COWI's regionale arbejdsmarkedsmodel. COWI's model ligger tæt op ad den metodologi der er benyttet i RIMO. Det er dog med COWI's regnearksbaserede model nemmere at finde årsagssammenhænge og tjekke validiteten af resultaterne. Begge modeller baserer prognosen for beskæftigelsen på brancheopdelte beskæftigelsestal fra ADAM og historiske regionale forskelle. På samme måde baseres prognosen for arbejdsstyrken på Danmarks Statistiks befolkningsprognose og historiske regionale skævheder.

Prognosen er en indikation

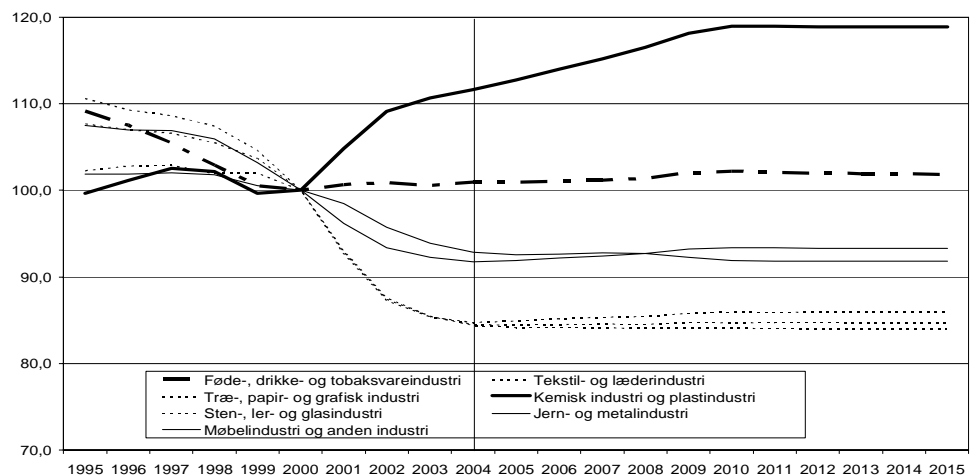
Resultaterne af prognosen skal kun opfattes som en indikation af den retning udviklingen i den danske økonomi og demografi peger i dag. Prognosen er med andre ord ikke en krystalkugle der sætter os i stand til med sikkerhed at forudsige hændelser i fremtiden.

Afspejler politiske ambitioner

Det er også vigtigt at påpege, at resultaterne af prognosen i høj grad er afhængige af de bevægelser som dikteres af ADAM tallene. Disse tal vil langt hen ad vejen afspejle de politiske ambitioner for den fremtidige økonomiske politik. Derfor er det fuldt forventeligt at ADAM tallene i visse tilfælde går modsat den historiske udvikling i enkelte brancher eller i beskæftigelsen som helhed.

Vækst i kemisk industri og plastindustri

Fra 2005 til 2015 vil beskæftigelsen, ifølge ADAM², stige med ca. 28.000 i hele landet eller ca. 1% af det samlede antal beskæftigede. Figur 4-2 viser hvordan ADAM vurderer udviklingen i beskæftigelsen i industrien frem til 2015 i indekstal. I perioden forventes udviklingen i de enkelte brancher inden for industrien at være ret homogen. Kemisk- og plastindustri forventes som den eneste industri at opleve markant vækst. Der er dog tale om en meget lille branche.

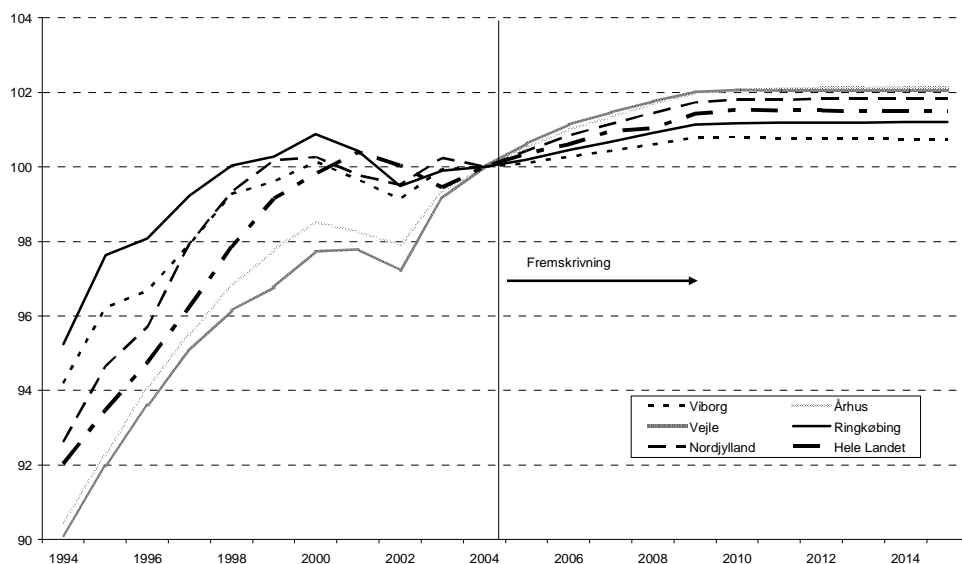
Figur 4-2 Udviklingen i beskæftigelsen i industrien på landsplan ifølge ADAM 1995-2015 (2000 = indeks 100)

Kilde: ADAM

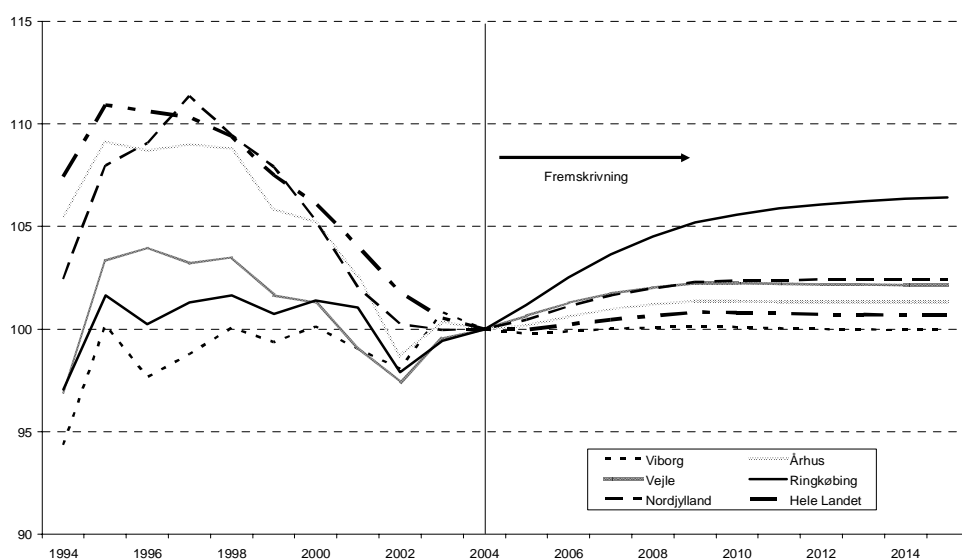
² ADAM tallene kommer fra kørsler til finansreddegørelsen 2004 og afspejler i høj grad regeringens plan for "Flere i arbejde".

Den samlede beskæftigelse og industribeskæftigelsen

Figur 4-3 viser udviklingen i antal beskæftigede i regionerne plus hele landet normeret til indekstal for sammenlignelighed. I fremskrivningsperioden er det Nordjyllands, Ringkøbing og Århus Amt, som forventes at ligge over landsgennemsnittet for vækst i beskæftigelsen.

Figur 4-3 Den samlede udvikling i beskæftigelsen i de fem regioner og hele landet 1994-2015 (2004 = indeks 100)

Figur 4-4 Beskæftigelsen i industrien i regionerne og hele landet fra 1994-2015 (2004 = indeks 100)

Det fremgår også af figuren, at alle fem regioner kan forvente en svag vækst i beskæftigelsen. Figur 4-5 viser prognosens forventning til beskæftigelsesudviklingen for industrien frem til 2015. Det er bemærkelsesværdigt, at udviklingen i Ringkøbing Amt forventes at ligge noget over landsgennemsnittet og de øvrige regioner. Viborg er den eneste region som forventes at ligge under landgen-

nemsnittet. Beskæftigelsesprognosen er en efterspørgselsprognose. Det er derfor ikke givet, at arbejdskraftbehovet kan imødekommes af arbejdsstyrken.

Den langsigtede prognose er i Tabel 4-4 omsat til en branchefordelt prognose på beskæftigelsen i industrien frem til 2015 i de fem amter. Samlet set kan det forventes at alle fem regioner vil opleve en moderat vækst i antallet af beskæftigede indenfor industrien, med størst fremgang til den lille branche Kemisk- og plastindustri og tilbagegang i blandt andet Møbel og anden industri.

Tabel 4-4 Indikatorer for udviklingen i beskæftigelsen i industrien frem til 2015

	Nordjyllands Amt	Århus Amt	Vejle Amt	Ringkøbing Amt	Viborg Amt	Hele Landet
Føde-, drikke- og tobaksvareindustri	+			+		
Tekstil- og læderindustri	+	+		÷		
Træ-, papir- og grafisk industri				+		
Kemisk industri og plastindustri	+		+	+	+	+
Sten-, ler- og glasindustri		+		+		
Jern- og metalindustri				+		
Møbelindustri og anden industri	÷			÷		

Anm.: + angiver at beskæftigelsen forventes at stige med mere end 2,5%. ÷ angiver at beskæftigelsen forventes at falde med mere end 2,5%. Ændringer der er mindre end disse grænser anses for at ligge inden for den statistiske usikkerhed ved prognosen.

Udviklingen i Tabel 4-5 er en indikator, og det er derfor for usikkert at sætte tal på den forventede udvikling. For at give et indtryk af størrelsesordenen af bevægelserne, viser Tabel 4-6 beskæftigelsen i industrierne i de enkelte regioner. En stigning på 2,5% - som er minimum i tabellen ovenfor - svarer til 25 nye arbejdspladser per 1000 eksisterende arbejdspladser. Det er med andre ord inden for Jern- og metalindustri, Føde-, drikke- og tobaksvareindustri samt Møbelindustri og anden industri at vækst eller fald på 2,5% rigtig har stor betydning. Da vil det svare til 125 til 500 arbejdspladser.

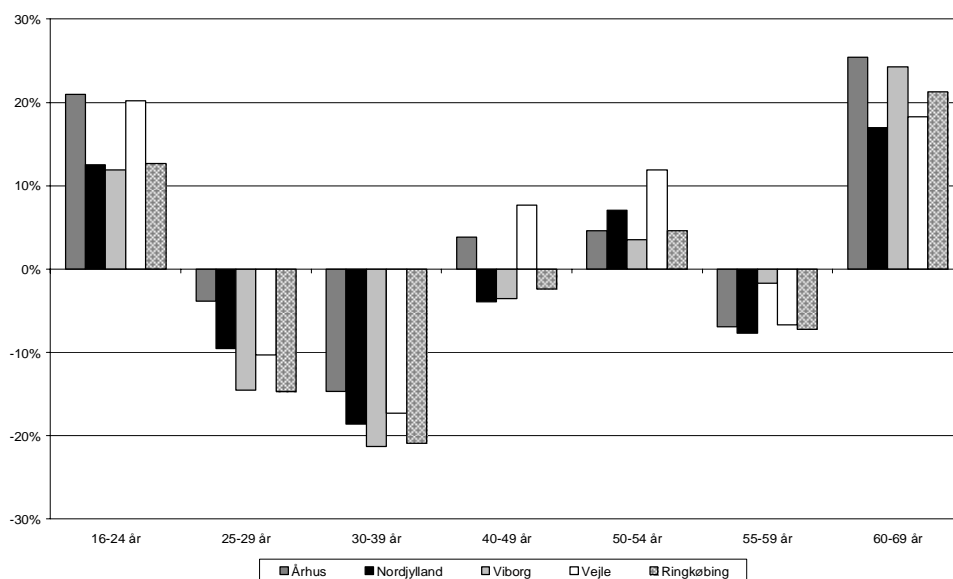
Tabel 4-7 Antal beskæftigede i industrien 2004

	Nordjyllands Amt	Århus Amt	Vejle Amt	Ringkøbing Amt	Viborg Amt
Føde-, drikke- og tobaksvareindustri	11.133	7.935	8.941	6.708	5.080
Tekstil- og læderindustri	1.269	1.396	724	4.201	306
Træ-, papir- og grafisk industri	4.755	9.821	5.875	5.535	4.057
Kemisk industri og plastindustri	1.928	4.140	4.305	2.139	1.226
Sten-, ler- og glasindustri	3.025	1.256	2.013	817	1.350
Jern- og metalindustri	17.780	20.979	16.941	14.995	13.359
Møbelindustri og anden industri	1.439	4.017	1.690	2.993	4.923

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk (Pend11).

4.2 Den forventede udvikling i arbejdsstyrken

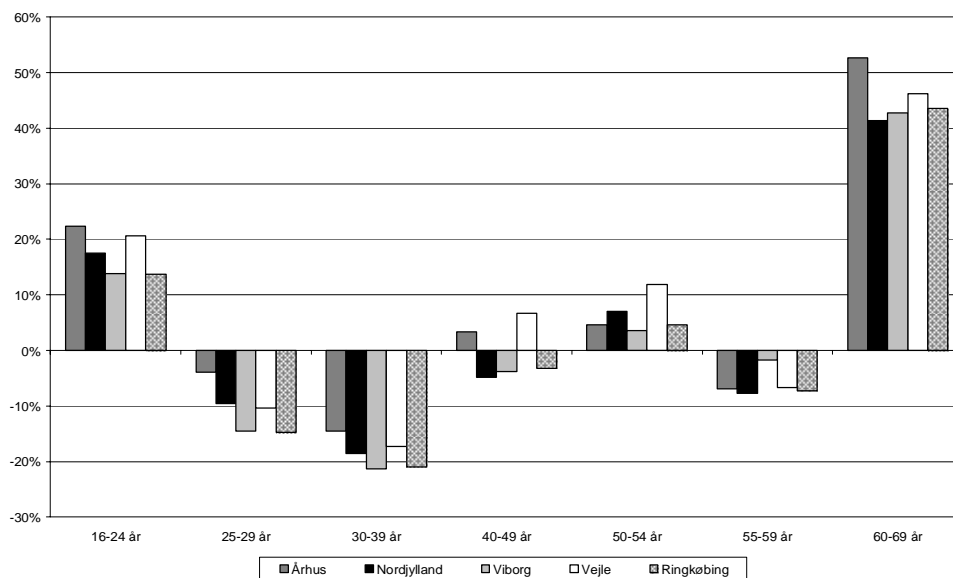
Demografien taler sit klare sprog. Den danske befolkning bliver ældre og ældre. Dette har også sin effekt på udbudet af arbejdskraft i fremtiden. De faggrupper som står i første række når effekterne af globalisering og "outsourcing" rammer, er de ufaglærte og i dernæst de faglærte. Det er derfor af stor betydning at have en indikation af, i hvilken retning udbudet af arbejdskraft fra disse to faggrupper bevæger sig fremover. Figur 4-6 illustrer den forventede udvikling i udbudet af ufaglært arbejdskraft fordelt på aldersgrupper over de næste ti år. Figur 4-7 viser udviklingen i udbudet af faglært arbejdskraft.

Figur 4-6 Udviklingen i antallet af ufaglærte fordelt på alder 2005-2015

Sammenlagt forventes en moderat stigning i udbuddet af både faglært og ufaglært arbejdskraft over de næste 10 år. Dette skyldes dog udelukkende en kraftig tilgang af unge i alderen 16-24 år. Ser man isoleret på aldersgrupperne fra 25 og opefter kan der forventes et fald i arbejdsstyrken, som er næsten lige så stort som stigningen blandt de unge 16-24 årige.

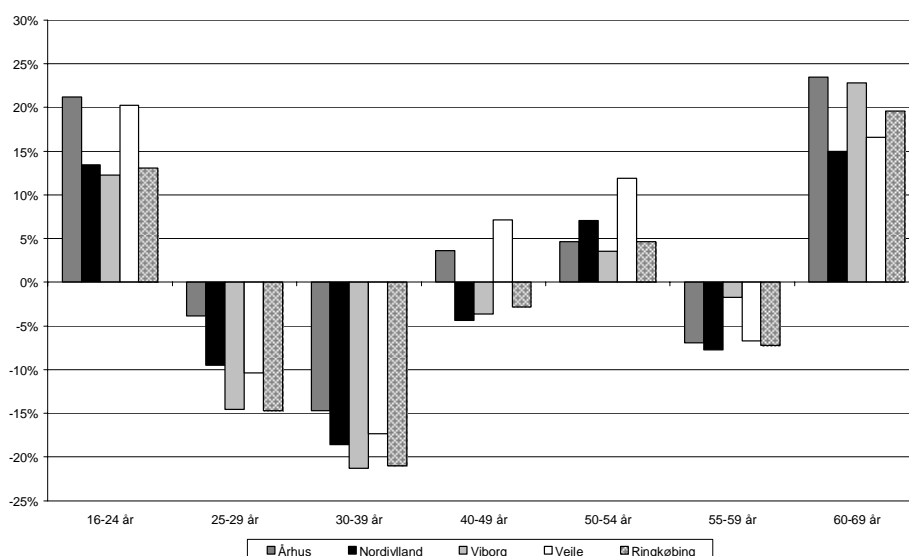
Stigningen i antallet af unge ufaglærte skal ses i lyset af to afgørende faktorer. For det første vil der i perioden 2005 til 2015 være en anseelig vækst i befolkningen af unge i aldersgruppen 16-24 år (det er denne effekt der også skinner igennem på udviklingen i antallet af unge faglærte). For det andet er der en tendens til at de unge færdiggør deres videregående uddannelser stadigt senere.

Figur 4-7 *Udviklingen i antallet af faglærte fordelt på alder 2005-2015*

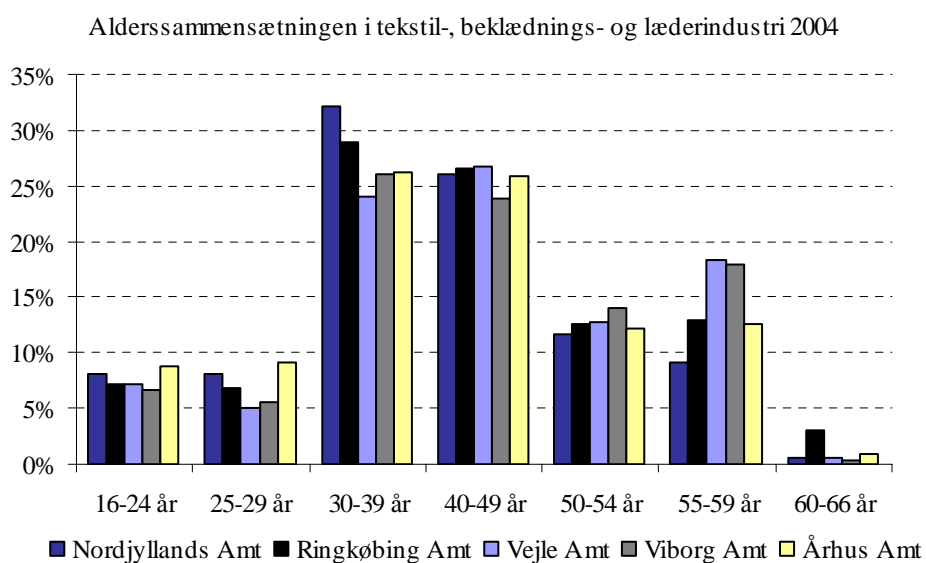
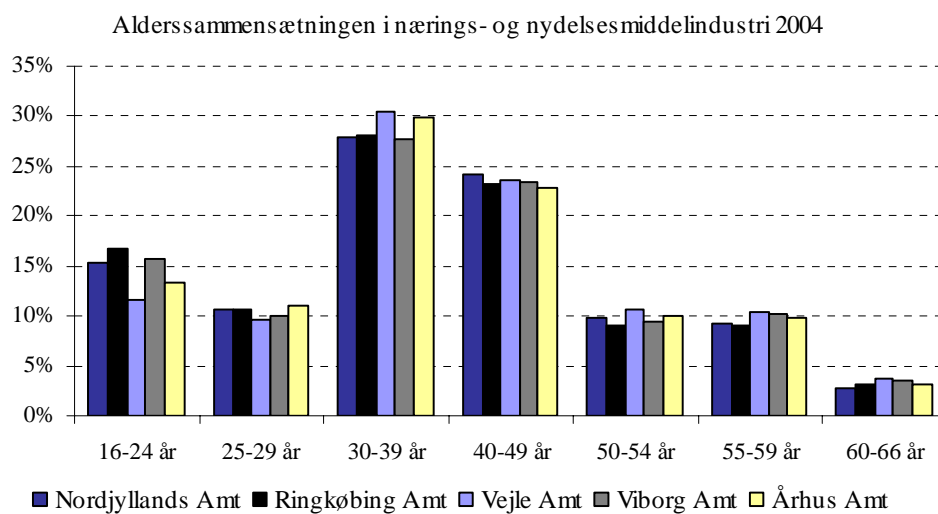
Kigger man på de to aldersgrupper 25-29 år og 30-39 år, forventes et markant fald i arbejdsstyrken både for ufaglærte og faglærte. De ældre generationer på arbejdsmarkedet - med undtagelse af de 60-69 årige - forventes derimod ikke at opleve nogen markant udvikling. Samlet set kan det altså forventes at der vil ske en stor afgang af både ufaglærte og faglærte fra kernen af arbejdsstyrken - de 25-59 årige.

For sammenligningens skyld fremgår forventningen til udviklingen i den samlede arbejdsstyrke frem til 2015 af Figur 4-8.

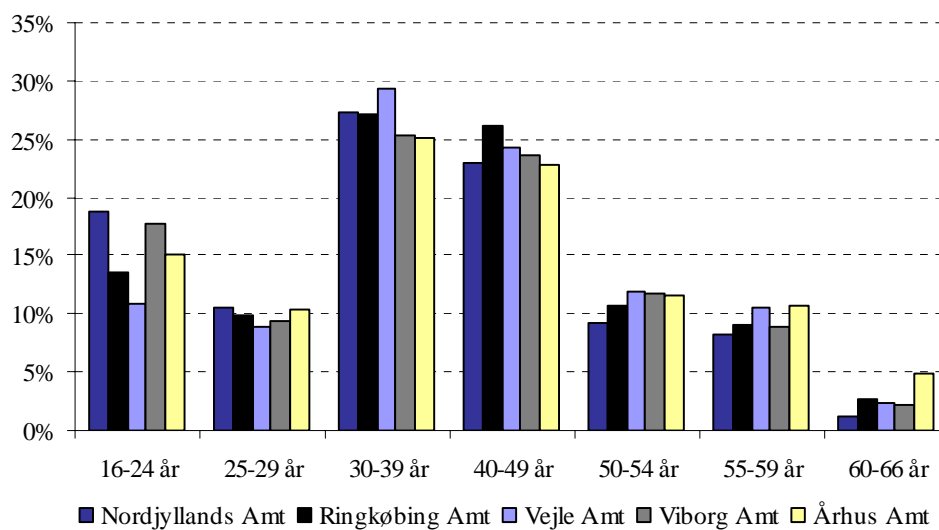

Figur 4-8 *Udviklingen i den samlede arbejdsstyrke fordelt på alder 2005 - 2015.*

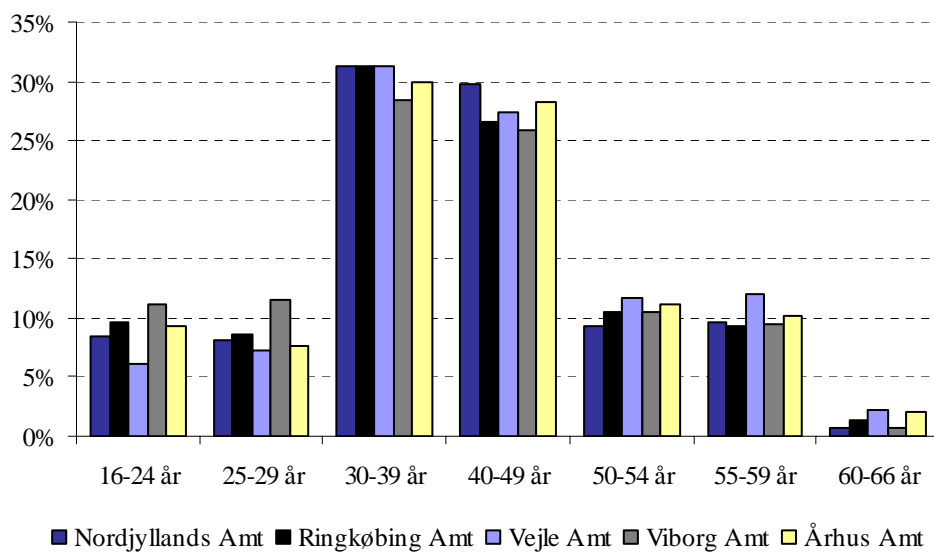
Bilag 1. Alderssammensætningen i delbrancher

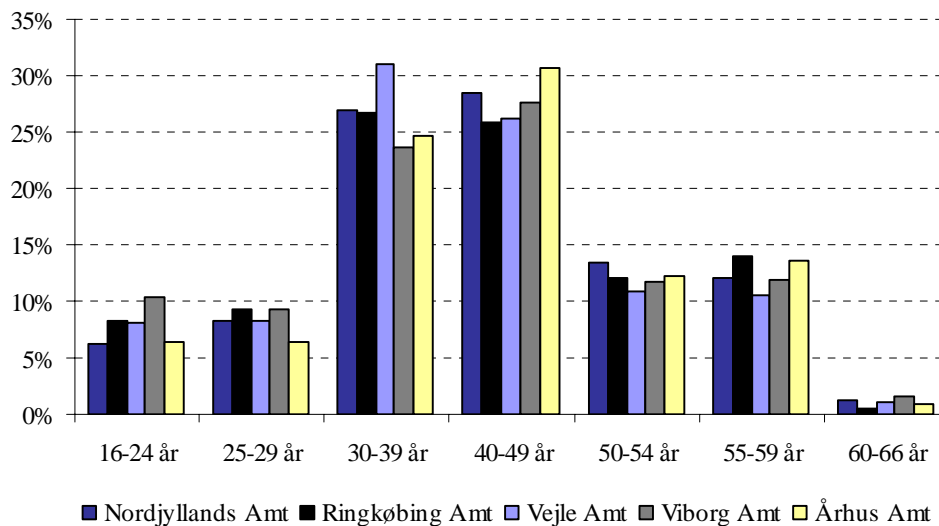
Alderssammensætningen i træ-, papir- og grafisk industri i 2004

Alderssammensætningen i mineralolie-, kemisk og plastindustri i 2004

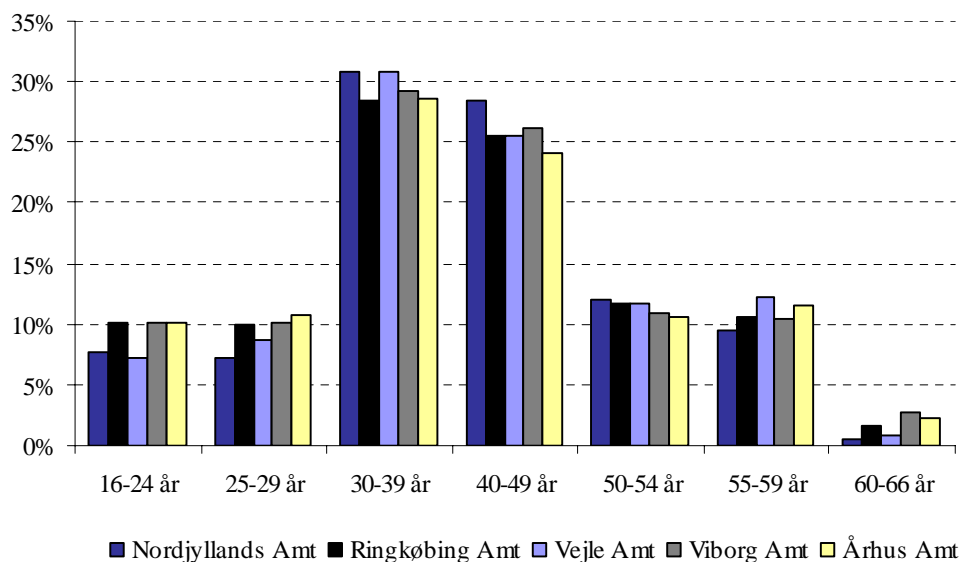

Alderssammensætningen i sten-, ler- og glasindustri i 2004

Alderssammensætningen i jern- og metalindustri i 2004

Alderssammensætningen i møbelindustri og anden industri i 2004

Bilag 2 De 10 typiske erhvervsfaglige uddannelser i delbrancher

Top 10 faglige uddannelser for delbrancher i industrien i Nordjyllands Amt 2004														
	Nærings- og nydelsesmiddelindustri		Tekstil-, beklædnings- og læderindustri		Træ-, papir- og grafisk industri		Mineralolie-, kemisk og plastindustri		Sten-, ler- og glasindustri		Jern- og metalindustri		Møbelindustri og anden industri	
1	Butikshandel	18%	Butikshandel	22%	Grafisk	29%	Butikshandel	18%	Smed	13%	Smed	25%	Snedker mv.	22%
2	Slagter mv.	16%	Kontor generelt	14%	Kontor generelt	13%	Kontor generelt	13%	Maskinarbejder n	12%	Maskinarbejder r	19%	Butikshandel	17%
3	Bager mv.	12%	Tekstil	11%	Snedker mv.	10%	Mekaniker	12%	Mekaniker	11%	Mekaniker	10%	Kontor generelt	12%
4	Kontor generelt	9%	Smed	7%	Butikshandel	10%	Maskinarbejder mv	9%	Kontor generelt	10%	Butikshandel	8%	Tømrer mv.	10%
5	Mekaniker	5%	Engroshandel	6%	Tømrer mv.	7%	Smed	8%	Butikshandel	10%	Kontor generelt	8%	Maskinarbejder r	5%
6	Smed	4%	Mekaniker	6%	Mekaniker	5%	Tømrer mv.	6%	Tømrer mv.	5%	Ass. teknik	4%	Mekaniker	4%
7	Jordbrug og fiske	4%	Maskinarbejder r	4%	Smed	3%	Elektriker	4%	Ass. teknik	5%	Elektriker	3%	Engroshandel	3%
8	Mejerist	4%	Beklædning	3%	Jordbrug og fiskeri	3%	Engroshandel	3%	Elektriker	4%	Elektronik	3%	Maler	3%
9	Maskinarbejder	3%	Elektriker	2%	Maskinarbejder mv	3%	Ass. teknik	3%	Jordbrug og fiske	4%	Engroshandel	3%	Ass. teknik	3%
10	Kok mv.	2%	Tømrer mv.	2%	Ass. teknik	2%	Jordbrug og fiskeri	3%	Murer	3%	Tømrer mv.	2%	Ædelsmed	2%

Top 10 faglige uddannelser for delbrancher i industrien i Ringkøbing Amt 2004														
	Nærings- og nydelsesmiddelindustri		Tekstil-, beklædnings- og læderindustri		Træ-, papir- og grafisk industri		Mineralolie-, kemisk og plastindustri		Sten-, ler- og glasindustri		Jern- og metalindustri		Møbelindustri og anden industri	
1	Slagter mv.	16%	Butikshandel	25%	Grafisk	17%	Mekaniker	14%	Kontor generelt	14%	Smed	19%	Snedker mv.	40%
2	Butikshandel	15%	Kontor generelt	20%	Snedker mv.	15%	Butikshandel	13%	Mekaniker	11%	Mekaniker	15%	Butikshandel	11%
3	Bager mv.	11%	Tekstil	12%	Butikshandel	13%	Kontor generelt	12%	Jordbrug og fiskeri	10%	Maskinarbejder mv.	14%	Tømrer mv.	11%
4	Kontor generelt	9%	Engroshandel	7%	Tømrer mv.	11%	Smed	10%	Smed	9%	Kontor generelt	8%	Kontor generelt	10%
5	Mejerist	7%	Beklædning	5%	Kontor generelt	10%	Maskinarbejder mv	7%	Butikshandel	8%	Butikshandel	8%	Mekaniker	3%
6	Mekaniker	6%	Mekaniker	4%	Mekaniker	4%	Tømrer mv.	7%	Tømrer mv.	7%	Elektriker	5%	Engroshandel	3%
7	Jordbrug og fiske	5%	Jordbrug og fiske	2%	Jordbrug og fiske	4%	Elektriker	5%	Ass. teknik	5%	Ass. teknik	3%	Ass. teknik	2%
8	Smed	4%	Smed	2%	Engroshandel	3%	Plast	4%	Murer	4%	Elektronik	3%	Jordbrug og fisk	2%
9	Kok mv.	3%	Bager mv.	2%	Ass. teknik	3%	Jordbrug og fiskeri	3%	Bager mv.	4%	Jordbrug og fiskeri	3%	Maler	2%
10	Elektriker	3%	Assistent indenfor	2%	Bager mv.	2%	Assistent indenfor	3%	Engroshandel	3%	Tømrer mv.	3%	Smed	1%

Top 10 faglige uddannelser for delbrancher i industrien i Viborg Amt 2004

	Nærings- og nydelsesmiddelindustri		Tekstil-, beklædnings- og læderindustri		Træ-, papir- og grafisk industri		Mineralolie-, kemisk og plastindustri		Sten-, ler- og glasindustri		Jern- og metalindustri		Møbelindustri og anden industri	
	1	Slagter mv.	24%	Butikshandel	25%	Grafisk	26%	Butikshandel	21%	Mekaniker	12%	Smed	19%	Snedker mv.
2	Butikshandel	14%	Kontor generelt	24%	Tømrer mv.	13%	Kontor generelt	13%	Butikshandel	12%	Maskinarbejder m	17%	Butikshandel	15%
3	Bager mv.	12%	Beklædning	16%	Snedker mv.	13%	Mekaniker	9%	Smed	10%	Mekaniker	13%	Kontor generelt	9%
4	Kontor generelt	8%	Tekstil	11%	Butikshandel	11%	Maskinarbejder r	9%	Kontor generelt	9%	Butikshandel	10%	Tømrer mv.	8%
5	Mejerist	5%	Engroshandel	6%	Kontor generelt	9%	Elektriker	6%	Jordbrug og fisker	7%	Kontor generelt	8%	Mekaniker	5%
6	Jordbrug og fiskeri	5%	Social- og sundhed	5%	Mekaniker	4%	Smed	4%	Tømrer mv.	4%	Ass. teknik	4%	Jordbrug og fisk	4%
7	Mekaniker	4%	Jordbrug og fiske	4%	Jordbrug og fiske	3%	Køkken- og servi	4%	Murer	7%	Elektriker	3%	Smed	4%
8	Smed	4%	Ass. teknik	2%	Smed	3%	Tømrer mv.	3%	Maskinarbejder m	4%	Elektronik	3%	Ass. teknik	3%
9	Tømrer mv.	3%	Slagter mv.	2%	Engroshandel	2%	Engroshandel	3%	Assistent indenfor	4%	Jordbrug og fiske	2%	Maskinarbejder	3%
10	Maskinarbejder mv	3%	Maler	1%	Ass. teknik	2%	Plast	3%	Elektriker	4%	Automatik- og dat	2%	Engroshandel	2%

Top 10 faglige uddannelser for delbrancher i industrien i Århus Amt 2004

	Nærings- og nydelsesmiddelindustri		Tekstil-, beklædnings- og læderindustri		Træ-, papir- og grafisk industri		Mineralolie-, kemisk og plastindustri		Sten-, ler- og glasindustri		Jern- og metalindustri		Møbelindustri og anden industri	
	1	Butikshandel	19%	Butikshandel	25%	Grafisk	37%	Butikshandel	16%	Smed	13%	Smed	22%	Snedker mv.
2	Kontor generelt	18%	Kontor generelt	16%	Kontor generelt	15%	Maskinarbejder	13%	Kontor generelt	10%	Maskinarbejder mv.	20%	Butikshandel	13%
3	Slagter mv.	13%	Beklædning	10%	Butikshandel	11%	Kontor generelt	13%	Jordbrug og fisker	9%	Mekaniker	10%	Kontor generelt	12%
4	Bager mv.	12%	Mekaniker	6%	Mekaniker	4%	Mekaniker	7%	Mekaniker	9%	Kontor generelt	8%	Tømrer mv.	6%
5	Mekaniker	4%	Engroshandel	5%	Maskinarbejder m	4%	Smed	5%	Tømrer mv.	9%	Butikshandel	7%	Mekaniker	4%
6	Maskinarbejder mv	4%	Tekstil	5%	Snedker mv.	4%	Engroshandel	4%	Butikshandel	7%	Elektriker	5%	Maskinarbejder r	4%
7	Smed	4%	Smed	3%	Tømrer mv.	3%	Plast	3%	Murer	5%	Ass. teknik	5%	Smed	3%
8	Mejerist	3%	Maskinarbejder mv	3%	Smed	3%	Snedker mv.	3%	Ass. teknik	5%	Elektronik	3%	Ædelsmed	3%
9	Engroshandel	3%	Ass. teknik	3%	Engroshandel	3%	Bager mv.	3%	Maskinarbejder m	5%	Engroshandel	2%	Maler	3%
10	Elektriker	2%	Social- og sundheds	2%	Ass. teknik	2%	Elektriker	3%	Engroshandel	5%	Automatik- og datar	2%	Ass. teknik	3%

Top 10 faglige uddannelser for delbrancher i industrien i Vejle Amt 2004

	Nærings- og nydelsesmiddelindustri		Tekstil-, beklædnings- og læderindustri		Træ-, papir- og grafisk industri		Mineralolie-, kemisk og plastindustri		Sten-, ler- og glasindustri		Jern- og metalindustri		Møbelindustri og anden industri	
1	Butikshandel	19%	Butikshandel	24%	Grafisk	32%	Kontor generelt	15%	Mekaniker	10%	Maskinarbejder	24%	Snedker mv.	25%
2	Kontor generelt	13%	Kontor generelt	16%	Kontor generelt	12%	Maskinarbejder i	13%	Kontor generelt	10%	Smed	18%	Butikshandel	14%
3	Bager mv.	11%	Beklædning	14%	Butikshandel	11%	Butikshandel	13%	Smed	8%	Kontor generelt	9%	Kontor generelt	13%
4	Slagter mv.	10%	Teknik og industri	5%	Tømrer mv.	7%	Mekaniker	10%	Maskinarbejder m	8%	Mekaniker	8%	Tømrer mv.	7%
5	Mekaniker	5%	Tekstil	5%	Snedker mv.	6%	Grafisk	7%	Butikshandel	8%	Butikshandel	8%	Ædelsmed	4%
6	Maskinarbejder mv	5%	Elektriker	4%	Mekaniker	5%	Smed	6%	Tømrer mv.	7%	Ass. teknik	4%	Mekaniker	4%
7	Smed	4%	Mekaniker	4%	Smed	3%	Elektriker	4%	Jordbrug og fisker	6%	Elektriker	4%	Smed	3%
8	Jordbrug og fiskeri	3%	Maskinarbejder mv	3%	Maskinarbejder mv	3%	Jordbrug og fiske	3%	Ass. teknik	5%	Gas- og vvs-tekn	2%	Jordbrug og fisk	3%
9	Elektriker	3%	Engroshandel	3%	Jordbrug og fiskeri	3%	Tømrer mv.	3%	Murer	4%	Elektronik	2%	Maler	3%
10	Engroshandel	3%	Ass. teknik	3%	Ass. teknik	2%	Engroshandel	3%	Elektriker	4%	Jordbrug og fisk	2%	Maskinarbejder	3%

